

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
27. APRIL
1988

Letnik XLIII.
Štev. 17 (2377)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt

Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 7 šil.
300 din

P. b. b.

Vsi bi morali znati oba deželna jezika!

„Menim, da je za dvojezično ozemlje absolutno potrebno, da pripadniki obeh narodnih skupnosti znajo oba jezika, Slovenci nemško in nemško govoreči Avstrijci slovensko. Kajti, kako bomo sicer premagali sovražstvo? S pogovorom.“ Tako je razmišljal univ. prof. dr. Erwin Ringel (slika levo) v avli glavne šole v Dobrli vasi, kjer je bil gost Dobrobskih novic. Govoril je o „avstrijski duši v spominskem

letu 1938–1988“ in se pri tem dotaknil tudi takoimenovanega pedagoškega modela in dejal, da ob njem zardeva od sramu. Pedagoški model sicer predstavljajo kot znanstveni dosežek, čeprav so ga povzročili in izvedli iz političnih razlogov. Nadalje so ga sklenili, ne da bi na kakršenkoli način upoštevali mnenje prizadete narodne skupnosti, je dejal Ringel. Več o njegovem predavanju preberite na 3. strani.

Mednarodno pisateljsko srečanje v Portorožu

Pisatelji iz Avstrije, Italije, Jugoslavije in Švice so se v dneh od 12. do 24. aprila udeležili 3. mednarodnega srečanja pisateljev ob meji v Portorožu.

Svečane otvoritve se je udeležil tudi slovenski kulturni minister Vladimir Kavčič, predsednica Skupščine občine Piran Tatjana Kosovel – na našen posnetku zgoraj, poleg nje (desno) slovenski pesnik Miroslav Košuta iz Trsta. O srečanju obširneje poročamo na 9. strani.

Sosveti: zvezna vlada ponuja samo še drobiž, ne pa pravice

Previdnost ZSO glede ponudb zvezne vlade se je izkazala za upravičeno! Ponujeni paket, povezan z vstopom v sosvet, se je namreč z zadnjim odgovorom ustavne službe z dne 20. aprila 1988 „skrčil“ samo še na denarno vsoto, v tem pismu pa ni več govora o javni dvojezični trgovski akademiji in tudi ne o razširitvi slovenskih oddaj na televiziji in radiu, kot sta to v posebnem pismu zahtevali obe osrednji organizaciji.

Za koroško SPÖ pa so še te „drobtinice“ preveč: Wagner je v ponedeljek namreč izjavil, da bo njegova stranka imenovala svoje zastopnike za sosvet „brez protiusluge“...

Taktika zvezne vlade v zadevi s sosvetom in šolstvom je torej jasna. S ponujeno vsoto denarja hoče doseči destabilizacijo v vrstah slovenskih organizacij in s tem tudi zmanjšati odpor proti šolskemu zakonu.

Odgovor na tako manjšinsko politiko mora biti vsem, ki se

borijo za enakopravnost in manjšinske pravice, jasen: „Treba je ponovno mobilizirati odpor proti grozečim ukrepom, naperjenim proti slovenski narodnostni skupnosti“, je dejal tajnik ZSO dr. Marjan Sturm.

Veliko število Slovencev in demokratov na Koroškem in po celi Avstriji je za proteste in proti „kompromisnim“ variantam, ki škodujejo in ogrožajo slovensko narodno skupnost. To so dokazali tudi dobro ob-

skani krajevni sestanki ZSO, na katerih je bila tudi potrjena odločitev ZSO, da ne bo poslala svojega zastopnika v parlamentarni pododbor.

Proti ločevanju se je v ponedeljek izrekla delegacija Strojarskega združenja pedagoških delavcev pod vodstvom ravnatelja Kukovice v razgovorih s poslancem Matzenauerjem (SPÖ) in tajnico zveznega kancelerja na Dunaju. Zahtevala je zakonsko ureditev, ustrezno peticiji osrednjih organizacij.

Izvajanje pritiska

Ravnatelj ljudske šole v Žitari vasi je z učenci začel projekt „Priče zgodovinskih dogodkov“. Za pripravo te teme naj bi učenci vprašali starše, kako so preživeli leta 1938–1945 in kaj sodijo o bodočnosti. Čeprav je na seji deželnega zbora moral tudi Wagner priznati, da so taki projekti po zakonu kriti in zaželeni, je kljub temu podprl Altersbergerjevo, ki je zagnala gonjo proti ravnatelju.

PREBERITE

na strani

- 2 10.000 podpisov za tovarno Obir
- 3 Mednarodni obzornik
- 4 Škandal v Šentjakobu
- 5 Diese Woche im Slovenski vestnik
- 6 Zadružni list
- 7 Tribuna bralcev
- 8 Slovenski filmi v Celovcu
- 9 Občni zbor „Zarja“ in „Edinost“
- 11 Radio in televizija v tem tednu
- 12 Šahisti SŠZ/Cartrans proti Bekštanju

Zveza slovenskih izseljencev

Zveza koroških partizanov

NE IZRUJETE NAM KORENIN!

1938 1988

Spominska prireditev

Govornika: Jože Partl, predsednik Zveze slovenskih izseljencev
Herbert Exenberger, Dok.-Archiv des Österr. Widerstandes
Sodelujejo: MPZ „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu
z drugim delom koncerta Ponižani in razžaljeni.
Koroški partizanski pevski zbor

Sreda, 11. maja 1988, 20^h,
Celovec, Mladinski dom, Mikschallee 4

Tesnejši stiki med regijami

Na povabilo Občinskih konferenc socialističnih zvez delovnega ljudstva Nove Gorice in Celja je v preteklih dneh delegacija Zveze slovenskih organizacij na Koroškem pod vodstvom predsednika dipl. inž. Feliksa Wieserja obiskala ti dve tudi za Koroško zelo pomembni regiji.

Delegacija je v četrtek in petek vodila razgovore z najpomembnejšimi političnimi in gospodarskimi predstavniki v Novi Gorici, v ponedeljek pa v Celju.

V Novi Gorici je prišlo do srečanja z vodstvom občinske konference SZDL in Skupščine občine na čelu z novim županom Karlom Pavletičem ter z vodstvom Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz

Italije. Na sporedu pa je bil tudi obisk srednješolskega centra, ogled novega muzeja I. svetovne vojne ter razgovor s političnim aktivom o aktualnem družbenem trenutku Slovencev na Koroškem.

Župan Karlo Pavletič je poudaril potrebo po tesnejših stikih med regijami in dejal, da s posebno pozornostjo in zaskrbljenostjo spremljajo najnovejši razvoj v zvezi z dvojezičnim šolstvom. Izrazil je solidarnost in pripravljenost za podporo Slovincem na Koroškem v borbi za dvojezičnost in pti ločevanju po narodnostni pripadnosti. Poudaril pa je tudi pripravljenost in željo po intenzivnejšem sodelovanju na gospodarskem področju v prid obema regijama.

KOMENTAR

dr.
MARJANA
STURMAZAKAJ NE
GREM
V PODODBOR?

V zadnji številki Slovenskega vestnika smo objavili pismo zveznega kanclerja Vranitzkega, ki ga je naslovil na mednarodno manjšinsko organizacijo A.I.D.L.C.M. in v katerem zagotavlja, da v šolskem vprašanju ne bo prišlo do rešitve proti volji manjšine, temveč nasprotno, da slovenska narodna skupnost sodeluje v vseh fazah priprav novega zakona. V odgovoru na parlamentarno vprašanje poslanca Smolleja pa je naglasil, da se vlada prizadeva za vzajemno rešitev, mimogrede pa tudi dodal, da so predstave manjšine neuresničljive. Torej moramo Vranitzkijevo izjavo razumeti tako, da se parlamentarne stranke v bistvu trudijo za vzajemno rešitev strank s koroškim heimatdienstom, ne pa za sporazumno rešitev s prizadeto manjšino.

Da se je vlak odpeljal v smer ločevanja, potrjujejo tudi govorice, ki se širijo okrog deželne vlade, in ki najjavljajo, da bo plenarna parlamentarna obravnava šolskega zakona sredi maja tega leta.

V isto smer kaže tudi dejstvo, da je deželni šolski svet po nalogu prosvetnega ministrstva sklical prvo sejo tistih učiteljev, ki naj bi že kar začeli s pripravami za jesensko realizacijo ločevalnega šolskega modela. Torej si ne vzamejo niti toliko časa, da bi parlament o tem sklepal. Hvalevredno je, da je večina udeleženi učiteljev sodelovanje odklonila.

Dejstvo, da bo prvič v zgodovini druge avstrijske republike v pododboru sodeloval tudi predsednik organizacije, ki je s kampanjo proti dvojezični šoli sploh začela, in nobena od obeh velikih parlamentarnih strank proti temu ni protestirala, potrjuje moje prepričanje, da naj bi v pododboru sodeloval le kot štafeta v smislu politične taktike, „saj smo poslušali vse strani“.

Zato se mi zdi bolj umestno skupaj s komitejem za obrambo dvojezične šole na Koroškem delati na tem, da preprečimo realizacijo apartheidu podobnega ločevalnega modela letos jeseni. Pravičeno se mi zdi bolj potrebno ponovno mobilizirati avstrijsko in evropsko demokratično javnost tudi z ozirom na dejstvo, da avstrijski parlament ob 50-letnici anšlusa šlusa uveljavlja princip ločevanja po jezikovnih kriterijih, in to v času, ko se vsepovsod uveljavlja princip integracije in medsebojnega sodelovanja.

10.000 podpisov za
ohranitev „Obirja“!

Odpor rebrških delavcev ter celotne prizadete regije proti poskusom, da bi na politični ravni sklenili ukinitve tovarne celuloze Obir, se nadaljuje. Prejšnji teden so zastopniki delavskega sveta deželnemu glavarju Wagnerju predali 10.000 podpisov ljudi, ki se zavzamejo za ohranitev rebrške tovarne.

ANDREJ MOHAR

Vsi Kapelčani stari nad 18 let so podpisali solidarnostno izjavo za ohranitev tovarne Obir, s tem pa tudi za obstoj in preživetje celotne regije. Toda podpisali so jo tudi prebivalci sosednjih občin, tako da so zastopniki Obirjevega delavskega sveta lahko predali deželnemu glavarju že 10.000 podpisov za nadaljnji obstoj podjetja. Podpisani od deželne in zvezne vlade ne zahtevajo le alibijevskih pozi-

tivnih zagotovil, temveč tudi ustrezne in konkretne korake. Tovarna Obir mora dobiti enake podpore iz javnih sredstev kot ostala podjetja te stroke v Avstriji. Še posebej tudi zato, ker je Obir gospodarsko vsa leta uspešno posloval in tako tudi zagotovil preživetje nešteti domačinov.

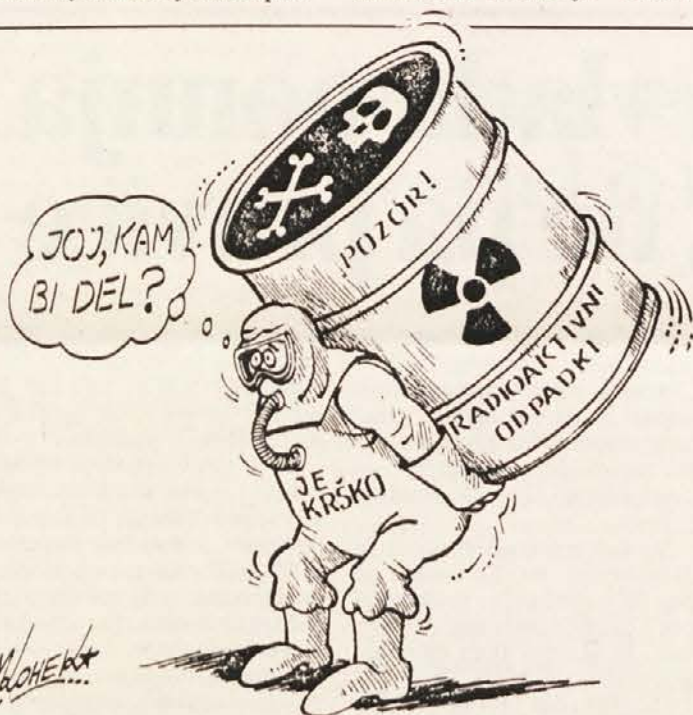
Deželni glavar je zastopnikom delavskega sveta pri razgovoru sicer obljubil pomoč, toda vprašanje je, če bo pismo, ki ga je obljubil pisati zveznemu kanclerju Vranit-

zkemu, zadostovalo. Dejansko bo potrebna politična zavzetost za problem celotne regije, le-to pa zaposleni v Obirju doslej še kako pogrešajo.

Znano je, da deželna vlada po drugi strani daje tovarni celuloze v Beljaku ogromne subvencije, pa čeprav to podjetje nima zdrave gospodarske perspektive. Prav zato pa je še kako pomembno, da rebrški delavci in sploh prebivalci regije ne bodo popustili v svojih prizadevanjih za ohranitev delovnih mest na Rebrci, ter da bodo še naprej akcijsko enotni nadaljevali svoj boj in skupno nastopali tudi v javnosti. Le tako bo mogoče doseči, da bodo odgovorni politiki vprašanje Obirja obravnavali enako kot vprašanje drugih podjetij, ter da se bo tudi v širši javnosti zasedrila zavest, da gre dejansko za preživetje celotne regije.

Načrti Obirja

Generalni direktor Slovenije papir, večinske lastnice Obirja, Miro Varšek je v intervjuju podčrtal, da vidi možnosti, da tudi po novem zakonu še pride do rešitve za Obir v sodelovanju z deželo in zvezo. Obir mora na vsak način obstajati naprej, saj je – kakor je potrdil Varšek – vložil tudi že mnogo denarja v sanacijo podjetja na Rebrci. „Cenejšega koncepta za Obir ni“, je dejal Varšek, Slovenija papir pa je zagotovo tako močno združenje, da bo z višjim samoprispevkom lahko kljub temu uresničilo koncept! Na vsak način pa mora Obir tudi po njegovem mnenju dobiti ustrezne podpore.

Skladišča za jedrske odpadke v Krškem se z dneva v dan bolj polnijo. To je vzrok več, da se slovenski časopisi sprašujejo po še vedno nedogovorjenih načrtih glede lokacij za dokončna odlaganja jedrskih odpadkov.

Odgovor Janežiča
na „Kritiko“ v nt

V Tednikovi oceni Henkejeve knjige o manjšinah v Avstriji „Leben lassen ist nicht genug – Pustiti živeti ni dovolj“ (NT 15. 4. 88, št. 15, str. 2) se je kritik zlasti spotaknil ob moj prispevek o slovenskem tisku na Koroškem. Ne mislim se spuščati v polemično vračanje milo za drago, a resnici na ljubo je le potrebno kratko pojasnilo.

Priznam – in sem pri pregledu knjige to tudi sam obžaloval – da naslov, pod katerim je objavljen moj prispevek, ne odgovarja vsebini; vendar pri ureditvi knjige in s tem tudi pri izbiranju oz. določanju naslova nisem sodeloval. Sicer pa se je dogovor z avtorjem knjige glede mojega prispevka nanašal izrecno samo na

kratko zgodovino Slovenskega vestnika in posebej na opis njegove „odisejade“, preden si je končno le izbojeval domovinsko pravico na Koroškem. Naročila, da napišem splošen pregled slovenskega tiska na Koroškem, gotovo ne bi bil prevzel, temveč bi tako nalogo prepustil bolj poklicanim in nepristranskim strokovnjakom.

Samo toliko za pojasnilo, in kritiku morda v premislek, da je tudi kritika lahko „enostranska“, „površna“ in „neodgovorna“. Taka pa nikakor ne more biti v ponos kritiku, če prenatragano sodi in obsoja, namesto da bi se trudil za stvarno in objektivno ocenjevanje.

Rado Janežič

Graški sejem
vabi na obisk

Letošnji spomladanski sejem od 30. aprila do 8. maja v Gradcu je srečanje sedanosti z novimi dimenzijami za prihodnost v prijetni, posebno inovacijski atmosferi.

Prvi sejem v Gradcu je bil leta 1833, leto kasneje se je prireditev že imenovala Industrijski praznik. Od leta 1906 pa je takoimenovani graški sejem.

Preteklo sredo je bila tiskovna konferenca, na kateri so predstavniki sejmišča direktor dr. Gerd Novak, predsednik dr. Aleksander Götz in organizator prireditve inž. Karl Rotausch predstavili novinarjem program letošnjih sejmskih prireditvev. V ospredju je bil bližajoči se spomladanski sejem. V juniju mu sledi znanstveni sejem TECHNOMA, kasneje v oktobru mednarodni jesenski sejem, v novembru avstrijski glasbeni in strokovni sejem medicine ter v decembru božični sejem ročnih del in in daril.

Skupno se bo letos na sejmišču predstavilo 2.076 razstavljalcev, od tega 645 iz tujine. Med tujimi državami vodi ZRN z 251, Jugoslavija pa je z 51 razstavljalci na 3. mestu.

Sabina Bezjak

KPD „Planina“ v Selah, SPD „Herman Velik“ Sele-Kot, SPD v Borovljah, SPD „Zarja“ v Železni Kapli, SPD „Valentin Polanšek“ na Obirskem in Alpski klub „Obir“ na Obirskem

vabijo na

spominsko proslavo

ob 45-letnici
obglavljenja žrtev iz Sel in okolice
v petek, 29. aprila 88, v Selah

Spored:

ob 19.00 uri
sv. maša v farni cerkvi v Selah
mašo sooblikujejo mladinski zbor Slovenske gimnazije; po maši polaganje vencev in libera
ob 20.00 uri

Proslava v farnem domu v Selah

Sodelujejo:
MePZ iz Sel, MePZ SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, Obirski ženski oktet, Dekliški zbor iz Borovlj, Mešani mladinski zbor Slovenske gimnazije.
Slavnostni govornik:
DR. REGINALD VOSPERNIK

KOMENTAR

dr.
FRANCIJA
ZWITRA

SPOMENIKI

Recimo, da imamo na Koroškem res že dovolj spomenikov; recimo, da spomenik slovenskim izseljencem ni potreben, ker bi morda netil nov narodnostni nemir; recimo, da se še noben odgovoren politik v deželi ne spogleduje s postavitvijo spomenika bivšim koroškim nacistom, kot to zahteva KHD.

Recimo, da na Koroškem ne bo novih spomenikov.

Dejansko je Koroška posajena z vojaškimi spomeniki, „Kriegerdenkmäler“ v občevalnem jeziku; vklesana imena in rojstne letnice spominjajo, kako so na grozen način izgubili življenje mladostniki v cvetu svojih let. Svojci in potomci se na ta način spominjajo žrtev vojne; povsem razumljivo in spoštljivo.

Vendar: še v preranem grobu nekdanji vojaki služijo ideološkim nakanam

tistih, katerim ne gre toliko za spomin na žrtve, kot za glorifikacijo nacistične vojne.

Pred očmi mi je spomenik pred faro cerkvijo v Gorjah na Zilji; napis se – v dovolj klavni nemščini – glasi: „Wollt ihr sie wirklich ehren, so horcht ihren Lehren“. In nad tem napisom okoli trideset imen domačinov iz Drašča, Drevelj in Gorij, ki so bili ob življenja v Rusiji, Galiciji, Italiji, Franciji, kamor jih je pač gnala nacistična gospoda.

Takih spomenikov s podobnimi napisi najdemo od Labota do Šmohorja, in svojcem ni zameriti, da se na ta način spominjajo sinov, očetov, bratov in mož, ki se niso vrnili iz velike vojne.

Vendar: ta velika morija je imela povzročitelja. Zakrivil jo je nemški nacionalsocializem in nihče drug.

Preden se pripravimo o novih spomenikih: Vsak obstoječi vojni spomenik na dvojezičnem ozemlju naj krasí napis v obeh jezikih: „Prisiljeni so dali življenje za krivično stvar: ...“ ter: „Nikoli več fašizma! Nikoli več vojne!“

To je namreč edini nauk, ki so nam ga zapustile vojne žrtve v suknji nemškega okupatorja.

OBZORNİK

Novo na stari podlagi

BONN. Sestavljanje dolgoročnih programskih dokumentov danes nikomur ne gre zlahka od rok, pa naj gre za Vzhod ali Zahod, za konservativce ali liberalce, za „črne“ ali „rdeče“. Zahodnonemška krščanskodemokratska stranka CDU je nekaj tega dela – pa še tega samo delno – opravila minuli teden, ko je na „zunanjepolitičnem kongresu“ poskušala zaokrožiti tiste teze o mednarodnih odnosih, razoroževanju in nemškem vprašanju, ki naj bi jih potrdil njen „pravi“ junijski kongres.

MARJAN SEDMAK

Čeprav je teze s svojo avtoriteto podprl tudi kancler in predsednik CDU Kohl, še dolgo časa ne bodo nesporne, za širšo evropsko javnost pa so zanimive, ker predstavljajo odziv na razvoj mednarodnih odnosov na evropskem prizorišču, ki ga je v zadnjih treh letih pripravljenosti Kremlja, da se pogovarja praktičnost o vseh spornih vprašanjih, in pa naglica, s katero so iz Moskve zasipali Zahod z novimi predlogi, docela zmedla.

O samem nadzoru nad oborožitvijo v Evropi je bilo zadnji čas veliko govora in zdi se, da zunanjepolitični kongres tudi ni prinesel kaj bistveno novega. V vladajoči koaliciji se bodo tudi poslej prepirali tem in onem, toda ravno prerekanja iz zadnjega leta dni so – tako vsaj kaže – začrtala osnovne smernice vladajoče krščanske demokracije, smernice, ki ne odstopajo veliko od tistega, kar počne zunanji minister liberalce Genscher.

Jedro teh smernic pa je naslednje: Zvezna republika Nemčija kot del zahodne Evrope vidi svojo varnost samo v tesnem zavezništvu z ZDA, pa tudi za ZDA je varnost zahodne Evrope pogoj za njeno lastno varnost; jedrsko zastraševanje in odvračanje sta neizogibni sestavini zahodne obrambne strategije, kajti le z jedrskim orožjem lahko Zahod izravna premoč Vzhoda v konvencionalni oborožitvi; toda – in to je novost ter hkrati zveza med obema zgoraj navedenima sestavinama – količino jedrskega orožja v Evropi bi bilo moč bistveno zmanjšati, če bi se Vzhod in Zahod dogovorila o zmanjšanju zalog konvencionalnega orožja in še posebej o takšni razporeditvi tega orožja, da poslej obsežni napadalni vdori ne bi bili več mogoči.

V ta namen naj bi se kar se da hitro začela pogajanja o konvencionalnem orožju v Evropi, za kar pa je potreben uspešen zaključek dunajske konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Talci končno na prostosti

ALŽIR. 16 dni trajajoča drama ugrabljenega kuvajtskega letala se je pretekli teden na letališču Huari Boumedien srečno končala! Ugrabitelji, ki so med akcijo umorili dva talca, so v zgodnjih jutranjih urah 20. aprila izpustili vseh preostalih 32 talcev (slika zgoraj) ter posadko letala, sami pa so se odpeljali neznano kam. Iz dobro obveščenih virov, na katere se sklicuje kuvajtska tiskovna agencija Kuna, pa je bilo slišati, da je alžirska vlada dovolila ugrabiteljem odpotovati v Libanon ali Teheran. Kot je bilo rečeno, jim je obljubila le, da bodo lahko varno zapustili Alžirijo. Mednarodna zveza pilotov je takoj po izpustitvi talcev in izginutvi ugrabiteljev, menda pripadnikov proiranske „božje stranke“ (Hezbollah), protestirala proti zadržanju alžirske vlade.

F. Mitterrand proti Chiracu

PARIZ. Prvi krog predsedniških volitev v Franciji se je končal po napovedih strokovnjakov. Kljub temu ni manjkalo manjših in tudi večjih senzacij. Tako je pričakovani zmagovalec volitev, predsednik Francois Mitterrand, dobil samo 34 odstotkov veljavnih glasov, kar je manj, kot so pričakovali tudi inštituti za javno mnenje. Pod pričakovani se je odrezal tudi Jacques Chirac, ki je dosegel celo manj kot 20 odstotkov. Na drugi strani pa je vznemirljiv velik uspeh fašističnega kandidata Le Pena, katerega je volilo nad 14,5 odstotkov Francozov. Ker noben od kandidatov ni dosegel nad petdeset odstotkov, bodo o novem predsedniku Francije odločile volitve 8. maja. Mitterrand ima več možnosti kot Chirac.

Kajžnikov Hanža

Po diskusiji o provincializmu v Celovcu ani pravijo, da je povsod provinca. Jaz pa pravim, da še posebno na Koroškem!

Ringel: „Pogrešam škofovo stališče“

V svojih izjavah o „avstrijski duši v spominskem letu 1938–1988“ je univ. prof. dr. Erwin Ringel kot preživela priča iz leta 1938 – takrat je bil 17-letni dijak – navedel usodo 15 Židov, ki so nenedoma izginili iz razreda. Takrat, je menil, bi bila dolžnost vseh ostalih v razredu, da bi se bili zoperstavili. Tega nihče ni storil, posledice poslušnosti so znane. Danes hočejo na Koroškem med nemško in slovensko govoreče Avstrijce postaviti steno. Nastaja vtis, kakor da bi imel slovensko govoreči človek nevarno infekcijsko bolezen, s katero bi lahko okužil druge ljudi. To pa je nasilnejši alarmni signal. „Pedagoški model“, tako je v diskusiji, ki jo je vodil dr. Reginald Vospernik, menil dr. Ringel,

pomeni kapitulacijo strank pred Haiderjem. V deželi, kjer je merodajno tudi škofovo stališče, on, Ringel do danes pogreša njegovo jasno stališče. Brez tega tudi trud katoliških mladinskih organizacij nima prave teže.

V svojih razmišljanjih je dr. Ringel govoril o „sanaciji duše“ in o duševnih razvalinah iz nacistične dobe. Za vsako državo pa, v kateri ni več nacističnih usedlin, bi morala biti prisotnost manjšine pravi blagor. V tej manjšini se zrcali novo, očiščeno razmerje, kar pomeni prizadevanja za manjšino v takšni meri, da v tej deželi lahko skupno živi z večino. To je naloga, s katero lahko država dokaže, da se je otrsela razvalin preteklosti. M. P.

Zmenek za hrbtom Mocka?

Vroča diskusija o lovcih prestreznih švedskega tipa „Drakken“ je v zadnjih dneh prešla v odločilno fazo. Kot je znano, Štajerska slej ko prej vztraja na stališču, da naj ta vojaška letala namestijo ne samo na Štajerskem, temveč po vseh zveznih deželah Avstrije. Naša slika z zadnje seje sveta za deželno obrambo govori zase: kancler Vranitzky in obrambni minister Lichal sta očitno že izdelala novo strategijo za reševanje tega problema – in to za hrbtom šefa avstrijske ljudske stranke (na sliki v sredini)...

KOMENTAR

dr.
JANKA
MALLEJAODPIRAJMO
KULTURO
SOŽITJA

Pred štirimi leti je bila ustanovljena ARGE-Region Kultur med drugim tudi zaradi tega, da bi pomagala razvoju kulture narodnostnih manjšin v Avstriji. Gre predvsem za to, da se rešimo utesnjevalnih spon našega kulturnega udejstvovanja. Gre za ustvarjanje solidarnostnih učinkov za naše narodnostne pravice pri večinskem narodu in za uveljavljanje narodne identitete v širšem avstrijskem prostoru.

Ko vzpostavljamo dialoge, je pri tem naše kulturno delo v vseh svojih dejavnih zvrsteh tista investicija, ki se obrestuje in ima dobre perspektive. To je izziv za nas same, da bi nas nemško govoreči sodeželani dojeli kot zgoščeno in nepogreljivo kulturno sestavino. Ob primeru razprave o dvojezičnem šolstvu smo koroški Slovenci pokazali doslej vendarle precej substance, kar je med drugim šele omogočilo, da smo v celotnem avstrijskem prostoru z nemško govorečimi vred začeli z večjo resnostjo razmišljati, kaj pomeni kulturno obubožanje ob primeru narodnostnega ločevanja in kakšne vrednosti odkrivamo z bikulturno vzgojo.

To so za nas nekoliko bolj zahtevne naloge. Konec koncev moramo tudi sami skrbeti za to, da se naše slovenstvo ne greje samo za domačo pečjo, ampak da se je sposobno vključevati v kvalitetno pretakanje dobrih kulturnih in drugih dosežkov v avstrijski prostor. Merilo za delo naj bo kvaliteta in strokovni pristop, da bomo lažje razvijali v nas samih samozavestno in ozaveščeno subjektiviteto, kar bo olajšalo enakovredne odnose med večinskim in manjšinskim narodom.

V Avstriji deluje nad 400 kulturnih iniciativ, ki si prizadevajo, da bi se kultura razvijala brez političnega ali drugega pokroviteljstva, to se pravi avtonomno in decentralizirano. Proti privilegijem, ki jih ustvarja takojmenovana visoka kultura (npr. Wiener Festwochen, Salzburger in Bregenzer Festspiele idr.), se ARGE-Region Kultur prizadeva, da bi se kulturno ozavestili predvsem kraji in ljudje, ki so bili doslej za to prikrasani. Koroški Slovenci naj bi z našo kulturo sožitja po svojih naravnih zakonitostih težili za tem, da se bodo širila duhovna obzorja v lastni odprtosti in odpiranju drugim, v dialogu z družbo, v kateri živimo.

Škandal v Šentjakobu

Škandalozen sklep šentjakobskega občinskega sveta: na zadnji seji so SPÖ, ÖVP in FP proti glasovom Socialnogospodarske skupnosti (SGS) sklenile, da nemško telovadno društvo (DTV) na pisemskem papirju in majicah lahko uporablja občinski grb. To pa še ni vse, saj so tudi zapisnik novembrske seje kar samovoljno spremenili in temu društvu dodelili 5.000 šilingov subvencije.

Da začnemo pri subvenciji: na novembrski seji so sklepali o podporah raznim športnim društvom. O subvenciji za DTV niso sklepali, saj je tedanji športni referent le poročal, da je prispela prošnja. Župan Gressl je tedaj dejal, da vsote, za katero je

DTV zaprosil, ni mogoče odobriti iz proračuna. Zastopniki SGS pa so k temu ugotovili, da take subvencije tudi v primeru, če bi jo proračun omogočal, ne bi mogli odobriti, saj bi bil tak sklep protiususten. Zdaj pa je nenadoma v zapisniku zapisan sklep občinskega sveta: „DTV dobi 5000 šilingov!“

Seveda so se odborniki SGS pritožili nad tem početjem in zahtevali, da se protokol novembrske seje popravi. Toda trojica SPÖ-ÖVP-FP je z glasovanjem potrdila „pravilnost“ zapisnika. Odborniki omenjenih treh strank pa so šli še dalje in so na zadnji seji še sklenili, da DTV lahko uporablja občinski grb. Ostro kritiko odbor-

nikov SGS, češ da je DTV kot član Avstrijske telovadne zveze (ÖTB) v bistvu protiususten, saj je npr. dunajsko sodišče glede ÖTB spoznalo, da njihov časopis „Bundesturnzeitung“ objavlja članke v nacističnem duhu, so Gressl in drugi odborniki zavračali le s frazo: „Zgodovinske zadeve je treba pozabiti.“

Čeprav je o „rjavem madežu avstrijskega športa“ prišlo v Šentjakobskem občinskem svetu do razprave prvič, so odborniki SPÖ, ÖVP in FP kljub temu sklenili, da v bistvu protiusustavno delovanje ÖTB-ja uradno podprejo tako s subvencijo kot z dovoljenjem za uporabo občinskega grba. In to ravno ob 50.letnici anšlusa in 100.letnici občine.

Občinski svet je razpravljal tudi o kanalizaciji oziroma o pravilniku zveze za odplake. Medtem ko je SGS že novembra lani zahtevala, da je pred sklepam o tej zadevi potrebno, da dobijo odborniki in vsi občani strokovne odgovore na vsa odprta vprašanja, so tudi v tej zadevi spremenili zapisnik omenjene seje.

SPÖ, ÖVP in FP so se sklicevale na to, da je bilo lani zborovanje občanov, hkrati pa niso mogli mimo dejstva, da je še vedno nerazjasnjenih mnogo vprašanj. Pri obravnavi finančnega zaključka za prejšnje leto pa je odbornik SGS mag. Jaki Sitter izpostavil tudi dejstvo, da občina svojih občanov ne obravnava na enak način. Le tako si je namreč mogoče razložiti, da dobi občinski otroški vrtec letno skoraj milijon, vrtec v Šentpetru pa samo 40.000 šilingov.

Dunajski klubaši na razgovoru z ZSO

Slika: Mohar

Dunajski klubaši
terjajo enotnost

Predstavitveni obiski novega odbora KSŠŠ na Dunaju pri osrednjih političnih organizacijah so postali že tradicionalni. Letos sta bili v ospredju razgovorov vprašanja razvoja šolskega vprašanja in morebitnega vstopa koroških Slovencev v sosvet. S strani ZSO sta predstavnike dunajskih študentov sprejela tajnik dr. Marjan Sturm in glavni urednik Slovenskega vestnika Ivan Lukan. Sturm je v svojih izjavah poudaril predvsem potrebo po odločnem boju proti „pedagoškemu modelu“. Stališče ZSO do vprašanja sosvetov pa je slej ko prej zelo zadržano; na krajevnih sestankih ZSO se je menda izkazalo, da v trenutni situaciji tudi večina naših ljudi na podeželju odklanja vstop v sosvet.

Na sedežu NSKS pa so dunajske študente sprejeli predsednik dr. Matevž Grile, tajnik Hubert Mikel ter državni poslanec Karel Smolle. NSKS se je, kakor se je izrazil Smolle, bolj ali manj že spoprijaznil z dejstvom, da bo v prihodnjem letu uveden „pedagoški model“. Smolle je dejal, da se model tudi po zasedanjih parlamentarnega pododbora ne bo kaj bistveno spremenil, ter da se moramo že sedaj ukvarjati z vprašanjem, kako bomo živeli z modelom in kako bomo sprejeli nemškogovoreče asistencijske učitelje. NSKS je za

vstop v sosvet in zgleda, da čaka le še na ZSO, da bi skupno skočila na voz, ki se naj bi čimprej odpeljal v menda tako pomemben sosvet na Dunaju.

Predstavniki KSŠŠ/D so osrednji organizaciji pozvali k enotnosti in kritizirali oba tednika, da zapravljata preveč prostora za nepotrebno medsebojno polemiziranje. Kritizirali pa so tudi predstavnike obeh organizacij, da so naredili doslej vse premalo v šolskem vprašanju, kar pa predstavniki obeh organizacij niso hoteli priznati. Klubaši so terjali jasen, glasen in oster odgovor na napade na šolstvo, izpostavili pa so tudi, da odločno odklanjajo vstop v sosvet.

Vladimir Smrtnik

Potovanje na otok

BRIONI pri Puli
2. – 4. junija 1988Polpenzion v hotelu Jurina,
cena po osebi: 950 šilingov.

Avtobus iz Celovca na Brione in nazaj stane dodatno 600 šilingov, lahko pa se peljete tudi z osebnim avtomobilom in koristite samo ugodno ponudbo na Brionih.

Prijave sprejema do 25. maja 1988
uredništvo Slovenskega vestnika.

35 let ansambla bratov
AVSENIK

Ob tem jubileju prireja turistična agencija CARTRANS
od 12. do 15. maja 1988
poseben hit.

potovanje na otok RAB

14. maja bo nastopil ansambel AVSENIK in predstavil del svojega glasbenega ustvarjanja.

Cena: 1.450 šilingov
Prijave do 5. 5. 1988 na Cartrans oz.
na uredništvo Slovenskega vestnika.

Štefan Breznik†

V soboto smo se na pliberškem pokopališču poslovili od priljubljenega hotelirja Štefana Breznika, ki je po dolgi, težki bolezni umrl v 64. letu svojega življenja. Breznikova družina je zaradi svojega pokolenja že leta 1941 doživela vso krutost Hitlerjevega fašizma, saj so očeta že tedaj spravili v taborišče Dachau, v Breznikovi gostilni pa se je naselil štab Maier-Kaibitscha. Leta 1942 so Breznikove izselili v Hesselberg, Štefana pa pregnali na prisilno delo. Tam so ga gestapovci leta 1944 vtaknili v Dachau, kjer je bil vse do osvoboditve taborišča aprila 1945. Od tam je šel Štefan peš k svojem v Hesselberg in se junija 45 vrnil v Pliberk, kjer se je moral boriti za lastni dom, saj so bili v njem še vedno nastanjeni priseljenci iz Kanalske doline.

Od rajnega Štefana Breznika se je v soboto poslovil tudi Jože Partl, ki je za Zvezo slovenskih izseljencev in Zvezo slovenskih organizacij opisal njegovo težko življenjsko pot. Vsem svojem umrlega izraža iskreno sožalje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

V globoki žalosti ob smrti mojega ljubega moža, našega dobrega očeta in brata

Štefana Breznika

se zahvaljujemo vsem za iskreno sožalje. Posebno se zahvaljujemo vsem, ki so ga minulo soboto pospremili k zadnjemu počitku na pliberško pokopališče. Zahvaljujemo se duhovščini, govornikom, pevcem, prijateljem in znanem, ki so prišli iz daljnih krajev Avstrije, Jugoslavije, Nemčije in Nizozemske.

Marija, žena
Krista in Štefan, otroka
Brigita, Milan, Mara, Kristijan
in Cilka, sestre in brata
v imenu vseh sorodnikov

Pliberk, Celovec, Bače, dne 24. aprila 1988

Skandalbeschuß des St. Jakob Gemeinderates!

Die letzte Gemeinderats-sitzung in St. Jakob im Rosental stand im Zeichen der Debatte über die Genehmigung zum Tragen des Gemeindewappens für den Deutschen Turnverein, einen Mitgliedsverein des Österreichischen Turnbundes. Schon zuvor gab es heftige Auseinandersetzungen über das Protokoll der Sitzung vom November, wurde doch das Protokoll verlaufswidrig erstellt. Im November, als über Gemeindesubventionen an diverse Sportvereine abgestimmt wurde, hatte man keinen Beschluß über eine Subvention an den DTV gefaßt. Im Protokoll steht aber nun, daß dem DTV 5000 Schilling zugesprochen wurden. Die Mandatäre der Sozialen Wirtschaftsgemeinschaft wehrten sich gegen diese Protokollfälschung, doch wurden sie mit den Stimmen von SPÖ, ÖVP und FP niedergestimmt.

Aber es kam noch dicker: Die Mandatäre von SPÖ, ÖVP und FP beschlossen vorige Woche auch, daß der DTV das Gemeindewappen auf dem Briefpapier und den Dressen verwenden darf. Die schwerwiegenden Einwände der Mandatäre der Sozialen Wirtschaftsgemeinschaft, daß sich der ÖTB, dessen Mitglied der DTV St. Jakob ist, nach Urteilsspruch des Wiener Landesgerichtes in seinem Organ „Bundesturnzeitung“ einer „neonazistischen Schreibweise“ bedient und daß der ÖTB gerade aus diesem Grund auch nie in die österreichische Bundessportorganisation aufgenommen wurde, wischten Bürgermeister Gressel und andere Gemeinderäte mit der Bemerkung weg: „Die geschichtlichen Angelegenheiten müssen vergessen werden“.

Die Sache ist jedoch keine, die der „Vergangenheit“ angehört, sondern eine äußerst aktuelle. Der Urteilsspruch liegt noch nicht lange zurück, und gerade das heurige Jahr ist gekennzeichnet durch das Gedenken an die Auslöschung Österreichs durch Nazideutschland sowie durch das 100-jährige Bestandsjubiläum der Gemeinde St. Jakob. Und gerade jetzt einen Akt der Aufwertung und offiziellen Würdigung eines Vereines, der im ÖTB verankert ist, zu setzen, ist wohl mehr als bedenklich.

Štefan Breznik gestorben

Am Samstag wurde in Bleiburg/Pliherk der beliebte Hotelier Štefan Breznik zu Grabe getragen. Štefan Breznik, der mit seiner Familie im April 1942 von den Nazis ausgesiedelt wurde, verstarb im 64. Lebensjahr. Vom Verstorbenen verabschiedete sich auch der Vorsitzende des Verbandes slowenischer Ausgesiedelter, Jože Partl.

DIESE WOCHE IM

SLOVENSKI VESTNIK

Die Seite für unsere deutschsprachigen Leser/innen

LANDESSCHULRAT FÜR KÄRNTEN

PARADEISERGASSE 12 · 9010 KLAGENFURT

Landesschulrat für Kärnten · Postfach 487 · 9010 Klagensfurt

An die
Leitungen der Volksschulen

im Geltungsbereich des Minderheiten-Schulgesetzes für Kärnten

Sachbearbeiter Tel. 0 42 22 36 4 50
Zl. 2746/88 BSI OSR Wiegelo Durchsch. 414 Klagensfurt 6. April 1988

Betreff: Meldung der Lehrer, die im Schuljahr 1988/89 die erste Schulstufe unterrichten werden

Das Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Sport, Zentrum I, ersucht den Landesschulrat für Kärnten, Abt. VII, zu erheben, welche Lehrer im Schuljahr 1988/89 an den Volksschulen im Geltungsbereich des Minderheiten-Schulgesetzes die erste Schulstufe unterrichten werden.

NAME

SCHULE...

Der Termin für die verbindliche Meldung ist der 14. 4. 1988.

Der amtsführende Präsident:
Hofrat HD Karl KIRCHER e.h.

Ringel: „Pädagogenmodell ist Alarmsignal ärgster Klasse!“

„In einem zweisprachigen Gebiet scheint es mir wünschenswert, aber absolut wünschenswert, daß beide Sprachen, also die Teilnehmer beider Sprachen beide Sprachen können. Die Slowenen deutsch, und die deutschsprachigen Österreicher slowenisch. Denn, womit werden Feindschaften beseitigt? Durch das Gespräch!“

Diese Worte sprach Univ. Prof. Dr. Erwin Ringel bei einem Vortrag zum Thema „Die österreichische Seele im Gedenkjahr 1938–1988“ in der Aula der Hauptschule in Eberndorf/Dobrla vas. Die Veranstaltung erfolgte auf Initiative der Zeitung der EL „Eberndorfer Informationen/Dobrolske novice“.

Dr. Ringel, der im Rahmen seines Vortrages von der Seelenreinigung und vom Schutt aus der NS-Zeit sprach, kam auch auf das sogenannte Kärntner Pädagogenmodell zu sprechen, das ihm, wie er sagte, „Schamröte in's Gesicht treibt“. Das Pädagogenmodell ist, so Dr. Ringel, wissenschaftlich getarnt, in Wirklichkeit aber politisch verursacht und durchgeführt und es wurde beschlossen, ohne die betroffene Minderheit in irgendeiner Weise zu konsultieren.

Weiters sprach Dr. Ringel vom Alarmsignal ärgster und erster Klasse, wenn jetzt zwischen deutschsprachigen und slowenischsprachigen Österreichern Mauern errichtet werden sollen.

In der anschließenden Diskussion unter der Leitung von Dr. Reginald Vospernik bezeichnete Dr. Ringel das „Pädagogenmodell“ als eine „Kapitulation der Politiker vor Haider“. Weiters sagte er auch, er vermisste eine klare Stellungnahme des Bischofs in einem Land, in dem ein Bischofswort ja noch zählt.

Als Zeitzeuge erzählte Dr. Ringel aus seinen Erlebnissen als 17-jähriger Gymnasiast. Als plötzlich aus seiner Klasse 15 Juden verschwanden, wäre es die Pflicht aller anderen gewesen, sich dagegen zu wehren. Es erfolgte jedoch kein Widerstand; die Folgen der Gehorsamkeit sind bekannt. Darum warnte Dr. Ringel davor, junge Menschen zu blindem Gehorsam zu erziehen. Er verlangte von Eltern und Lehrern den Mut, den Ast abzusägen, an dem sie sitzen.

In Eberndorf/Dobrla vas wurde Dr. Ringel vom slowenischen Chor „Srce“ unter der Leitung von Marjan Berložnik empfangen.

Trennung an Schulen: Die Weichen bereits gestellt

Im parlamentarischen Unterausschuß soll zwar noch „verhandelt“ werden, tatsächlich sind diese Weichen für die Realisierung des „Kärntner Pädagogenmodells“, jenes Modells, welches die Schüler an den Volksschulen in Südkärnten nach sprachlichen Kriterien trennen wird, offensichtlich längst gestellt. Ein konkreter Beweis dafür ist auch dieses Schreiben des Landesschulrates für Kärnten vom 6. April 1988, in welchem die Schulleitungen aufgefordert werden, der Schulbehörde jene Lehrer namhaft zu machen, welche im Schuljahr 1988/89 die erste Schulstufe unterrichten werden. Angesichts solcher Fakten kann es nur eine Antwort geben: Protest!

10.000 für Obir!

Vergangene Woche übergaben die Betriebsräte der Zellstofffabrik Obir in Reichenberg/Rebrca Landeshauptmann Wagner 10.000 Unterschriften für die Erhaltung des Werkes. Gleichzeitig verlangen sie von Wagner, er möge sich für das Weiterbestehen des Werkes auch bei den zuständigen Bundesstellen einsetzen. Überhaupt solle dem Land bewußt sein, daß die Reichenberger Arbeitsplätze nicht nur für Eisenkappel/Zelezna Kapla, sondern für die ganze Region von entscheidender Bedeutung sind.

Die Betriebsräte unterstrichen im Gespräch mit LH Wagner, daß Obir ein wirtschaftlich gesundes Unternehmen mit langfristig garantiertem Absatz ist. Deshalb sei es noch besonders wichtig, daß Reichenberg dieselbe Förderung erhält, wie andere Betriebe derselben Branche.

LH Wagner sagte den Betriebsräten zu, sich in einem Schreiben an Bundeskanzler Vranitzky zu wenden und ihm die Arbeitsplatzsituation im Bezirk Völkermarkt/Velikovec zu schildern. Die Eigentümer des Werkes selbst sind gerade an der Erstellung eines geänderten Finanzierungsplanes, wobei die Eigenmittelaufbringung von 500 auf 800 Millionen erhöht werden soll.

Für Mitmenschen in Not
im Krieg und im Frieden

125 Jahre

HELFFEN OHNE GRENZEN

Rotes Kreuz

Beim generationen-
überschreitenden Gespräch
im Jugendrotkreuz
Das ÖRK dankt für die kostenlose Einschaltung

1863, genau vor 125 Jahren, wurde das Rote Kreuz gegründet. Am Beginn stand die Hilfe Henry Dunants für die Opfer der Schlacht von Solferino. Die Genfer Abkommen zum Schutz der Kriegsgesunden, inzwischen von 165 Staaten ratifiziert, und die Gründung von bisher 145 Nationalen Gesellschaften vom Roten Kreuz und Roten Halbmond folgten. Für Mitmenschen in Not, im Krieg und im Frieden, sind heute mehr als 200 Millionen Erwachsene und 70 Millionen jugendliche Helfer weltweit im Roten Kreuz tätig. Auch das Österreichische Rote Kreuz als Teil dieser humanitären weltumspannenden und neutralen Organisation hilft. In der Zeit vom 2. bis 8. Mai 1988 wird eine gesamtösterreichische Rotkreuz-Informationswoche unter dem Motto „125 Jahre Rotes Kreuz – Helfen ohne Grenzen“ veranstaltet.

Skrb za lepo slovenščino – tudi v gospodarstvu

Zveza slovenskih zadrug in Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu sta v okviru večje izobraževalne akcije organizirala tudi tečaj o slovenskem strokovnem izrazju v zadružništvu in bančništvu, ki ga vodi podpisani. Ob bližnjem koncu tega tečaja (10 enot po 2 uri) je umestna kratka informacija o namenu in vsebini tega tečaja tudi za bralce zadružnega lista.

Dejstvo je, da imajo sodelavci naših gospodarskih ustanov, kjer je slovenščina poleg nemščine poslovni jezik, precejšnje težave s slovenskim strokovnim izrazjem. Vzrok temu je, da šole premalo ali sploh ne posredujejo strokovnega slovenskega jezika, poklicno izobraževanje ob delu pa je skoraj izključno v nemščini. Ker značilnosti funkcionalnih zvrsti jezika – v našem primeru gospodarskega in pravnega jezika – v šolah ne obravnavajo, sem ob začetku

tečaja obširneje obrazložil ravno to problematiko. Vedno spet je treba opozarjati na to, da tudi strokovni jezik zahteva skrb in čimbolj izostren čut za jezikovno kulturo. Drugo težišče tečaja so bila navodila za iskanje slovenskih ustreznice za nemške strokovne izraze in ustaljene besedne zveze gospodarskega in pravnega strokovnega jezika. Zelo je zakoreninjena napačna predstava, da slovenščina za strokovna besedila ni tako funkcionalna kot je na primer nemščina, ker za številne nemške zloženke (kompozite) v slovenščini ni enako konstruirane ustreznice. To ni kakšna funkcionalna pomanjkljivost slovenščine, temveč pojav, ki ga najdemo tudi v številnih drugih jezikih, na primer tudi pri vseh romanskih jezikih, o katerih gotovo nihče ne bo trdil, da so nefunkcionalni, ker uporabljajo za nemške zloženke veččlenske besedne zveze.

Tretje težišče tečaja je bilo posredovanje slovenskega strokovnega izrazja, pri čemer smo podrobneje obdelali naslednja področja: zadružni zakon, diferencirana poimenovanja vlog (prošnja, predlog, prijava, pritožba itd.), področje splošnih pravnih norm (ustava, zakon, uredba itd.) individualnih pravnih aktov (odločba, sodba, sklep, nalog, poziv itd.), zemljiška knjiga in zastavna pravica na nepremičninah in končno najvažnejši bančni posli.

Udeleženci tečaja so z vnmom in veseljem sodelovali, zlasti pri skupinskem iskanju ustreznice in pri vajah v prevajanju. Jasno je, da s tem tečajem nismo mogli odpraviti vseh jezikovnih primanjkljajev na tem področju. Potrebni bodo še številni tečaji, morda tudi na podeželju, da bo udeležba lažja. V tem smislu je bil ta tečaj – tako vsaj upam – obeta-

ven začetek sistematičnega prizadevanja za slovenski strokovni jezik v naših gospodarskih ustanovah.

Dr. Pavel Apovnik

Tečaj poslovne slovenščine

Osem uslužbencev Zveze-Bank in dva iz podjetja Hago so od novembra 1987 dalje obiskovali tečaj poslovne slovenščine, katerega je vodil mag. Tone Schellander, priredil pa Slovenski znanstveni inštitut.

Obravnavali so predvsem strokovne izraze s področja bančništva in zunanje trgovine.

Mag. Tone Schellander je znal voditi ta tečaj tako, da so ga vsi udeleženci radi obiskovali.

Tudi v prihodnje bo Zveza prirejala takšne tečaje, da bodo zadružniki čim bolj usposobljeni uporabljati pravilne slovenske strokovne izraze.

Vera

Uspešno Posojilo

Redni občni zbornice-Bank Pliberk, ki je bil 19. marca 1988 v posojilnici, je pokazal, da je bila pot sodelovanja med bančno in globaško posojilnico pravilna.

Predsednik upravnega odbora L. Kolenik je pozdravil nad 50 zadružnikov iz pliberške, suške ter glavnice občine.

Po obširnem poročilu predsednika upravnega odbora Janez Apovnik je priznanje in zahvalo nemu odboru ter poslovojni Joško Mandl sta za kom obrazložila bilanco 1987, ki izkazuje bruto vsoto preko 192,4 milijonov. Zaključuje s poslovnimi kom nad pol milijona. Za eventualno možne so napravljeni zadostni

Ček, čekov

Ček

Ček je listina, ki mora biti izstavljena po čeku zakonu in je nalog kreditnega zavoda, da izplača določen znesek iz dobroimetja ali ljenega kredita stranke.

Vsak ček mora imeti sestavnih delov:

- 1.) oznako čeka v tekstu
- 2.) določen znesek
- 3.) brezpogojno nakazilo
- 4.) navedbo kreditnega
- 5.) podpis izstavitelja
- 6.) datum izstave in podpis izstavitelja

Naše zadružništvo na me...

Letošnjega mednarodnega sejma Alpe-Adria, ki je potekal v Ljubljani od 21. do 25. marca, so se z informacijsko stojnico udeležile tudi firme Zveze slovenskih zadrug Carimpex, Carfrigo, Cartrans ter sama Zveza slovenskih zadrug.

Kot so nam poročali sodelavci teh firm, je bila naša stojnica zelo dobro obiskana in so bilo vzpostavljeni koristni

poslovni stiki.

Kmečka gospodarska zveza Železna Kapla pa se je dajno stojnico udeležila mladanskega sejma kmetov in gozdarstva v Kranju 17. 4. Razstavljala je orodje ter peči. Medtem ko je bilo za orodje sprejetih naročil s strani slovenskega ceva (ponj bodo prišli v v Železno pa se, kot sta povedala

**Draga rojakinja!
Dragi rojak!**

GOSPODARSKA USPEŠNOST IN OHRANITEV SAMOSTOJNOSTI NAŠEGA ZADRUŽNIŠTVA JE DANES V INTERESU NAS VSEH.

ZATO POSTANI TUDI TI ČLAN IN SOLASTNIK NAŠE KRAJEVNE BLAGOVNE ZADRUGE IN POSOJILNICE.

UDELEŽI SE OBČNIH ZBOROV IN TAM S SVOJIM GLASOM SOOBLIKUJ POSLOVANJE ZADRUG IN POSPEŠEVANJE GOSPODARSTVA ČLANOV.

PRIDOBI SI DELEŽE NAŠIH POSOJILNIC IN BLAGOVNIH ZADRUG-MARKETOV. O TEM VAS RADI INFORMIRAJO POSLOVODJE IN ODBORNIKI ZADRUG.

**VAŠE BLAGOVNE ZADRUGE (že od 1899)
VAŠE POSOJILNICE (že od 1872)
NAŠA SKUPNA LAST!**

**ZVEZA SLOVENSKIH ZADRUG
POSOJILNICA-BANK
ZADRUGA-market**

APRIL 88

Dunaj, 29. 4. 1943:

„Položili so dar, domu na oltar!“

Med prve znanilce upornosti proti nacističnemu režimu lahko štejemo tako imenovane zelene kadre. To so bili ubežniki pred oziroma iz nemške vojske. Največja skupina fantov, ki se je izognila služenju v nemški vojski, je bila iz Sel in okolice. Večina teh se je pred aprilsko vojno v Jugoslavijo leta 1941 zbrala v Ljubljani. Po razsulu jugoslovanske vojske so se s Šmarne gore umaknili nazaj v domače gozdove. Leta 1942 so bili prav to tisti fantje, s katerimi je tesen stik vzpostavilo slovensko narodnoosvobodilno gibanje.

Obtožnica nacistov zoper selske aktiviste npr. navaja, da so se „dezertjerji in drugi banditi dostikrat srečali.“ Zato je Hitlerjeva nacistična oblast proti tem aktivistom podivjala: danes je na selskem pokopališču pokopanih tudi trinajst domačinov (12 moških in ena ženska), ki so bili zaradi sodelovanja s partizani obsojeni na smrt in dne 29. aprila 1943 na Dunaju obglavljeni. Spominski plošči na pročelju stare cerkve ohranjata njihova imena, ki bodo prešla v zgodovino pod imenom „selske žrtve“.

Na Dunaju se bomo v spominski sobi okrajnega sodišča za kazenske zadeve (Siva hiša) tudi letos 29. aprila ob 17. uri poklonili njihovemu spominu!

položili so dar

domu na oltar

OLIP TOMAŽ
 Sele-cerkev, * 15.12.1913
OLIP MICKA
 Obirsko, * 28.3.1913.
ORAŽE JAKOB
 Sele-cerkev, * 17.7.1902.

ORAŽE JERNEJ
 Sele-cerkev, * 12.8.1902.
ORAŽE JANEZ
 Sele-cerkev, * 12.5.1925.
ŽUPANC MIHA
 Obirsko * 31.8.1909.

Obglavljeni na Dunaju dne 29. aprila 1943

Naj vam bo lahka slovenska zemlja !

CEKONI

Slika: F. Kattnig

stran 2

1938–1988:
Avstrija in
Avstrijci v
zrcalu mnenj

stran 3

Vestnikov
portret:
Peter
Militarov

stran 4–6

Mirt Zwitter:
Pričevanje
o dnevih
anšlusa '38

stran 7

Slovenke –
matere s
svetniškim
sijem?

stran 8

Za naše
otroke in
za našo
mladino

Neodvisni dunajski inštitut za javno mnenje Gallup je začetka aprila predstavil izsledke analize javnega mnenja o vprašanju priključitve Avstrije k Hitlerjevi Nemčiji in o tem, kako Avstrijci danes gledajo na ta dogodek. Anketirali so v drugi polovici marca, torej po vrsti raznih spominskih aktov in prireditvev, ko je bil dogodek na dolgo in široko obravnavan v medijih in javnosti.

Avstrija po letu 1938: prva žrtev ali sotorilec?

Splošna ugotovitev je bila, da se je kritična ocena „anšlusa“ in vloge takratne Avstrije (v primerjavi do podobnih analiz pred obletnico priključitve) nekoliko okrepila. Tako je lansko leto še 48 odstotkov povprašanih vztrajalo pri mnenju, da je bila Avstrija samo prva žrtev Hitlerjeve Nemčije, le 24 odstotkov pa je odgovorilo, da so bili Avstrija in Avstrijci tudi soodgovorni za dogodke do leta 1945.

Po spominski obletnici se je to razmerje spremenilo. 45 odstotkov se še vedno oklepa teorije o „prvi žrtvi“, vendar je število tistih, ki so nasprotnega mnenja, medtem naraslo na 35 odstotkov.

Ta jasni porast (11 odstotkov) Gallupovi strokovnjaki razlagajo takole: pred letom je še ena četrтина povprašanih odgovorila na zastavljena vprašanja neopredeljeno (odgovor – ne vem); zdaj je to storila samo še petina povprašanih. To dejstvo utruje domnevo, da si je približno pol milijona Avstrijcev (pretežno pripadnikov mlajše generacije) šele v času spomina na „anšlus“ ter s tem povezanih javnih razprav ustvarilo dokončno mnenje o usodnih dogodkih izpred 50 let.

Dejstvo je, da se mnenje predvsem pri mladi generaciji (pod 30 leti) precej jasno spreminja. Kategoriji „žrtev“ in „sostorilec“ sta si s po 37 odstotki (ob 1/4 neopredeljenih) v ravnotežju, medtem ko se starejša generacija (nad 50 let) nespremenjeno in krčevito oklepa teze o Avstriji kot prvi žrtvi nacizma (51% proti 31%).

Še večji vpliv kot starost ima na oceno takratnih dogodkov stopnja izobraže-

nosti. Absolventi srednjih in višjih šol so se z znatno večino (46% proti 41%) opredelili proti tezi o „žrtvi“. Ta podatek vsekakor potrjuje pomembnost in pravilnost osveščanja in antifašistične vzgoje tako v šolah kakor v javnosti. Ocena danih podatkov v primerjavi s strankarsko pripadnostjo pa nakazuje, da so pristaši FPÖ in ÖVP z absolutno večino prepričani o tem, da Avstriji in Avstrijem za takratne dogodke pripada vloga žrtve; pri socialistih je tega mnenja samo relativna večina (41%), medtem ko pri simpatizerjih Zelenih ravno nasprotno, prevladuje mnenje, da so bili Avstrijci sokrivci in soodgovorni za zločine nacifašizma (75%).

Podatki na splošno ovirajo trditev nekaterih politikov, češ da danes ni več primerno razpravljati o preteklih dogodkih in da je nevarno dregati v stare rane. Prav aktualne diskusije o nacionalsocialistični preteklosti – bodisi v zvezi z afero „Waldheim“ ali s spominsko obletnico priključitve – dokazujejo sledeče:

1) da so nadvse potrebne in koristne;

2) da nikakor ne pospešujejo nerazumevanja, temveč osveščanje, kar navsezadnje izkazujejo pozitivne spremembe javnega mnenja;

3) dinamika javnih razprav o preteklosti je navsezadnje precej več doprinesla k demokratični samozavesti v naši republiki kakor pa dolgoletno molčanje in zamegljevanje njenih odgovornih politikov.

Prihodnjic: kaj menijo Avstrijci danes o žrtvah nacionalsocializma, kako po vseh razpravah o preteklosti ocenjujejo vlogo predsednika republike?

Priloga

A. STUDJSKE SMERI, KI SO ENAKOPRAVNE PO
4. IN 5. ČLENU

Jugoslovanske študijske smeri	Avstrijske študijske smeri
Strojništvo	Maschinenbau
Gradbeništvo	Bauingenieurwesen
Arhitektura	Architektur
	Vermessungswesen
Geodezija	— Studienzweig Landvermessung und Ingenieurgeodäsie
Elektrotehnika	Elektrotechnik
Rudarstvo	Bergwesen
Metalurgija	Huttenwesen
Tehnična matematika	Technische Mathematik Mathematik
Matematika	— Studienzweig Mathematik
Tehnična fizika	Technische Physik Physik
Fizika	— Studienzweig Physik
Kmetijstvo	Landwirtschaft
— Zivnoredja	— Studienzweig Tierproduktion
— Gojitev rastlin — sadjarstvo in vinogradništvo ali poljedelstvo	— Studienzweig Pflanzenproduktion
— Agroekonomija	— Studienzweig Agrarökonomik Forst- und Holzwirtschaft
Gozdarstvo	— Studienzweig Forstwirtschaft
Lesarstvo	— Studienzweig Forstwirtschaft
	— Studienzweig Forstwirtschaft
Živil in vrenja	Lebensmittel- und Gärungstechnologie

Erhalten, in st-Technische Chemie

1. Kemica tehnika
 2. Inženirstvo
 3. Psihologija
 4. Kemija
 5. Psihologija

Zgodovina ²⁾	— Studienzweig Geschichte ¹⁾
Zgodovina ²⁾	— Alte Geschichte und Altertumskunde ¹⁾
Muzikologija in entomuzikologija	Musikwissenschaft ¹⁾
Lingvistika	Sprachwissenschaft — Studienzweig Indogermanistik
Klasična filologija ²⁾	Klassische Philologie — Studienzweig Latein ¹⁾ — Studienzweig Griechisch ¹⁾
Angleščina in angleška književnost ²⁾	Anglistik und Amerikanistik — Studienzweig Anglistik und Amerikanistik ¹⁾
Francoščina in francoska književnost ²⁾	Französisch ¹⁾ — Studienzweig Französisch
Italijanščina in italijanska književnost ²⁾	Italienisch ¹⁾ — Studienzweig Italienisch ¹⁾
Geologija	Erdwissenschaften — Studienzweig Geologie — Studienzweig technische Geologie
Biologija	Biologie — Studienzweig Botanik — Studienzweig Zoologie — Studienzweig Mikrobiologie
Zemljepis	Geographie — Studienzweig Geographie

B. ŠTUDIJSKE SMERI, KI SO ENAKOPRAVNE V
SKLADU S 5. ČLENOM

Jugoslovanske študijske smeri	Avstrijske študijske smeri
Pedagogika	Pedagogik
Casnikarstvo	Publizistik und Kommunikation-wissenschaft

¹⁾ Enakopravno s končanim študijem v Jugoslaviji, če je zamenjal absolvent v Avstriji po drugem odstavku § 3 avstrijskega zveznega zakona o humanističnih in naravoslovnih študijskih smereh (avstrijski Zvezni uradni list št. 326 1971) drugo študijsko smer z izbiro ustreznih predmetov.

7) Enakopravno s končanim študijem tistih absolventov avstrijske študijske smeri, ki so po drugem odstavku § 3 avstrijskega zveznega zakona o humanističnih in naravoslovnih študijskih smereh (avstrijski Zvezni uradni list št. 326 1971) — drugo študijsko smer zamenjali z izbiro ustreznih predmetov.

Avstrija in Jugoslavija sta v letu 1980 sklenili sporazum o vzajemnem priznavanju visokošolskega študija. Objavljamo prilogo te mednarodne pogodbe.

Študij v Sloveniji

Republiški komite za vzgojo izobraževanje ter telesno kulturo SR Slovenije od leta 1976 dalje štipendira študente iz zamejstva ter otroke slovenskih izseljencev, bodisi na srednjih šolah, predvsem pa so štipendije namenjene študiju na višjih in visokih šolah v Sloveniji. V letošnjem letu štipendiramo 52 študentov iz Tržaške pokrajine, 11 študentov iz Koroške, 5 študentov iz Porabja ter 17 študentov izseljencev.

V tej kratki informaciji bi radi opozorili predvsem na možnosti in pogoje za študij v Sloveniji ter opozorili na tiste študijske smeri, ki so po splošnem razumu med Avstrijo in Jugoslavijo recipročno priznane. Avstrija in Jugoslavija sta v letu 1977 sklenili sporazum o vzajemnem priznavanju zaključnih spričeval srednjih šol, v letu 1980 pa sta državi sklenili tudi sporazum o vzajemnem priznavanju visokošolskega študija. Tako so v prilogi A navedene študijske smeri, ki se vzajemno priznajo bodisi za nadaljevanje študija (podiplomskega), bodisi za opravljanje poklica. V prilogi B pa sta navedena študija pedagogike in novinarstva, ki se priznavata samo, če študent nadaljuje študij v okviru podiplomskega študija.

V primeru, da študent izbere v Sloveniji tako študijsko smer, ki ni recipročno priznana, tedaj se mu spričevalo v Avstriji prizna na podlagi predpisov, ki v republiki Avstriji urejajo v tujini opravljene študij.

Ostali pogoji in možnosti za študij v Sloveniji so naslednji:

● študentje iz zamejstva dobijo štipendijo RKVITK, če k prošnji za štipendijo priložijo priporočilo ene od osrednjih slovenskih organizacij (na Koroškem);

● študentje iz zamejstva imajo prednost pri sprejemu v študentske domove;

● zamejski študentje ne opravljajo sprejemnih izpitov za vpis na višje in visoke šole, razen za študij medicine in stomatologije (vendar tudi tu po drugačnih kriterijih), kot

vsi ostali pa morajo opravljati preizkus nadarjenosti na umetniških smereh ter na fakulteti za telesno kulturo.

Druga možnost, ki jo omogoča meddržavni sporazum med Jugoslavijo in Avstrijo, je ta, da študentje iz Koroške izkoristijo polletno ali enoletno štipendijo v Sloveniji, medtem ko so redno vpisani in študirajo na kateri od avstrijskih univerz. Doslej so te štipendije izkoristili predvsem študentje, ki študirajo v Avstriji slavistiko ali katero od nacionalnih ved, ter so med pol ali enoletnim študijem v Ljubljani izpopolnili svoje znanje oz. pripravili gradivo za diplomsko delo.

Kdor se v šolskem letu 1988/89 namerava odpraviti na študij v Slovenijo ali želi kaj več informacij o tem, naj se obrne pisno ali po telefonu na Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo Ljubljana, Župančičeva 6 (na ime Viljana Lukas ali Milena Markič, telefon (061) 331-411).

Vsem letošnjim maturantom želimo uspešno maturato ter ustrezno izbiro nadaljnje študijske poti. **Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo**

Je bila Avstrija po letu 1938 žrtev ali storilec?

Prva žrtev Hitlerjeve Nemčije	Kot sosterilec soodgovorna za dogodke do leta 1945
Pred spominsko obletnico (jesen 1987)	
48 %	24 %
Po 12. marcu 1988	
45 %	35 %
Mladi Avstrijci do 30 let	
37 %	37 %
Vojna generacija (Avstrijci, starejši od 50 let)	
51 %	31 %

Ostal je tak, kot je bil takrat pred nekako petnajstimi leti. Norec mu pravijo nekateri – v dobrem pomenu namreč. Bolje bi mu pristajal naziv neugnanec. Doma več v gledališču kot doma, obseden s teksti, igro in režijo. Inovator, organizator, nepopoljšljivi zanesenjak. Robat v zunanjem izrazu, pa vendar čustven, včasih premehak. Ne zna hliniti, hvaliti nezaslužen, za poklone je pretrd v križu. Brezbožec z globoko vero – v ljudi, v gledališče, tisto pravo, v poštene človeške odnose, v pristno, brezdlakavo izpoved.

Predstava – odsev trenutka časa in ljudi v njem

In če obstaja nekaj hudičevega in resnično zakleto v tem času, je to dejstvo, da se umetniško zadržujemo na formah, namesto da bi bili podobni mučencem, ki jih sežigajo in ki se kalijo na svojih grmadah.

A. Artaud

JOŽE ROVŠEK

Osebnost izkaznica Petra Militarova je spetakljiva reč predvsem za izpolnjevalca, saj obstaja velika nevarnost, da omeniš manj pomembno, se zapleteš v goro podatkov in med drevesi ne vidiš Petra.

Igralsko kariero je začel kot sedemletni fantič leta 1946 v Pirničah v vlogi Tinčeta v igri Tinče in Binče. Nagnenje do gledališča je verjetno prevzel po materi učiteljci, tako kot je njegov brat Andrej učitelj v milici najbrž po očetu žandarju. Od tedaj je odigral preko 100 vlog v različnih gledališčih – v Pirničah, Medvodah, Domžalah, Šentjakobskem v Ljubljani in nekaj vlog v filmih in na televiziji.

Po poklicu strojni tehnik, zaposlen skoraj 30 let v Agro-stroju v Ljubljani, referent za vzhodno tržišče (odpoved prejel neposredno po premieri Miklove Zale '87), se je izobraževal pri znanih predavateljih Bibiču, Korunu, Belini in drugih. Z vso vnemo, ne za izpite in diplomo, za gledališče je predihal več literature, kot marsikak diplomant igralske akademije.

Koliko predstav je režiral, sam ne ve. Morda dvesto, najbrž več, koliko nastopov, prireditvev, proslav, ne ve niti njegova žena, ki ve o njem sicer več kot sam o sebi.

Režije v svojem gledališču „Odru treh herojev“ v Pirničah, v Svobodi v Medvodah, v Sori, Gledališču Tone Čufar na Jesenicah, v Domžalah, Velenju, v Šentjakobskem v Ljubljani in tudi po Koroškem so ga prekalile, mu povzročile veliko težav, izrabljenih gum, pa vendar tudi zadovoljstva in celo nekaj priznanj. S svojimi predstavami je nastopal na Borštnikovem srečanju v Mariboru, na srečanjih v Novi Gorici, Beogradu, Pri-zrenu, Ključu, na Dubrovniških letnih igrah, slovensko gledališko kulturo je predstavljal v St. Lambrechtu, Schwanbergu in na Dunaju v Avstriji in v Katowicah na Poljskem, kjer je bil njegov Evgen nagrajen kot najboljša predstava.

Peter Militarov je pobudnik in organizator nekaterih pomembnih kulturnih akcij in stalnih prireditvev v Sloveniji – v Šiški je zraslo Ostrovharjevo srečanje, na Gradu Goričane Glumaški

večeri, obnovljena je bila Vodnikova hiša, dolga leta je predsedoval kulturni skupnosti največje slovenske občine Ljubljana Šiška, sedaj je predsednik zbora uporabnikov Ljubljanske kulturne skupnosti, predsednik izvršnega odbora Združenja amaterskih gledališč Slovenije, selektor, član uredništva „Scene“ itd. itd.

Kot edini „amater“ med profesionalci je prejel Župančičevo nagrado Ljubljanske kulturne skupnosti, v svoji vitrini pa ima tudi že Linhartovo plaketo, odličje Svobod, Ostrovharjev kipec in državna odlikovanja. Največ pa mu veljajo tista priznanja, ki jih je prejela njegova igralska skupina, njegovo gledališče, in teh ni malo.

Koliko igrice, iger in dramatizacij, adaptacij je nastalo izpod njegovega peresa, je težko oceniti (statistike ne obvlada), čez palec bi jih lahko našteali preko ducata.

Ob poplavi režiserjev v Sloveniji si se uspel prezasesti (ne razprodati!). Kaj je tisto, kar se skriva za tvojo režijo, za tvojim

odnosom do gledališča, ki te dela tako privlačnega, da si dejansko polno zaseden?

Seveda imam svoj pogled na gledališče, predvsem na amaterski oder. Režiser ima v rokah tekst (boljši ali slabši) pred seboj skupino igralcev. Govorim predvsem o amaterjih, takšnih ali drugačnih tehničnih možnostih, običajno nezadovoljivih. Iz tega je treba narediti predstavo, ki bo nekaj izpovedala. V bistvu režiser in igralec začneta iz nič. Tekst je lahko samo smerokaz, spodbuda, včasih tudi ovira. Z odra naj spregovori igralec, ne avtor teksta. Z igralcem iščeva uprizoritveno sporočilo, v ansambelskem sporazumu je to najmočnejše. Če pri režiji upoštevam aktualnost problema, če znam prisluhniti trenutku časa, četudi je delo klasično, ustvarjalnemu nemiru igralcev, potem ne moremo zgrešiti.

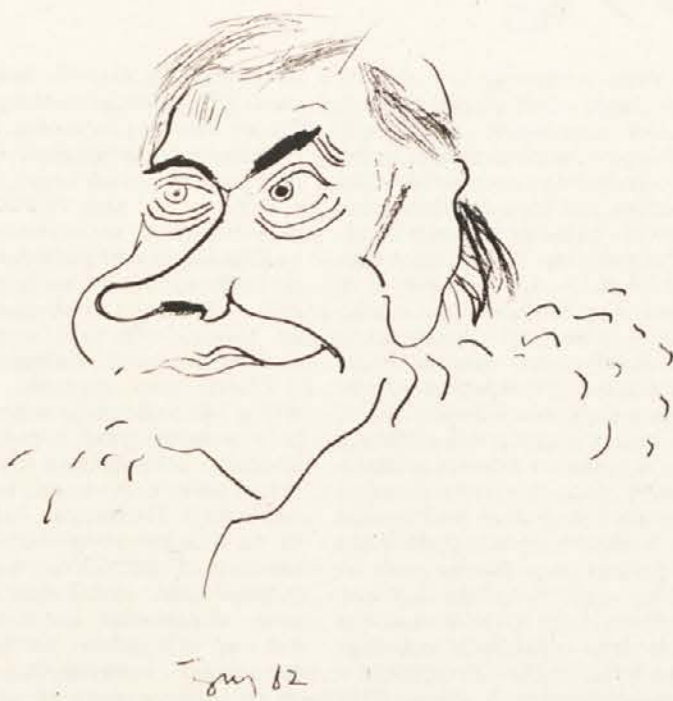
Zgodovine na odru ne maram. Ta sodi v arhive, muzeje in knjige. Predstava ni reprodukcija, je ustvarjalni proces trenutka časa in ljudi v njem!

Ob lanski uprizoritvi Miklove

Peter Militarov s soustvarjalcema Miklove Zale '87 prof. Janom Messnerjem in dr. Brunom Hartmanom.

Peter Militarov

se vendarle rad ozreš po gledaliških velikanih preteklosti. Kaj te v razvoju gledališča najbolj pobuja?

Moj gledališki katekizem je Mayerholdov Gledališki rdeči oktober, ki je nastal po oktobrski revoluciji. Jasno postane če navedem citat: Gledališče mora dosledno razodevati svoje dinamično bistvo, zato mora prenehati biti „gledališče“ v smislu gledališkega igranja.

Mayerhold je bil v bistvu inovator, patriot in mučenik. Svojo vizijo gledališča je postavil po oktobrski revoluciji, vendar je ni mogel izpeljati, ker ga je prihitel stalinizem. Njegova psihološko-socialna drama, poudarek na ustvarjanju, se je morala umakniti režimu. Leta 1932 so mu preprečili uprizoritev Erdmanovega Samomorilca, ki verjetno še do danes ni bil na sovjetskih odrih. Prav to delo nameravam še letos režirati v Šentprimozu.

Dotakniva se gledališča na Koroškem. Precej časa že prihajaš k nam, začel si v Globasnici, preko Šentprimozja si režiral Miklovo Zalo, letos imaš za seboj uspešno premiero na Brnci.

Koroško amatersko gledališče je doseglo v zadnjih letih velik napredek. Da se razumemo, s tem ne izpostavljam mojega prispevka. Naj kar takoj poudarim vplive in delo Končana, Varla, Kumpa, Beline, domačih režiserjev Zablattnika, Zundra, Wieserja, oba Stickra in (naj mi ne zamerijo) še koga, ki danes že bolj pogumno segajo po dobrih tekstih, ki vnašajo kulturni (včasih celo politični) nemir med gledalce. Zavedati se moramo, da je gledališče politično zborovanje. Z njim lahko pridobivaš ali pa s slabimi izpovedmi izgubljaš. Ni tako kot pri poprečnih pevskih koncertih (izjema je koncert „Roža“). Na odru je pritajena politika (tudi nepolitičen teater je političen) za izrazom, mimiko, kretnjo, gesto, naglasom. V tem narodnopolitičnem smislu je bil storjen velik korak. Obrača se v pravilno smer, čeprav imamo s slabimi teksti in s še slabšo izpovedjo tudi še nasprotno učinke.

Kako s tvojimi predstavami o gledališču ocenjuješ letošnji repertoar koroških igralskih skupin?

Zelo zanimiv – dosti provokativen. Predvsem omogoča ustvarjati predstave sedanjega obdobja, ko predstave nastajajo. Torej je dosti aktualen. Bistveno je, da se v njem prepletajo znane zgodovinske resnice z današnjim pogledom, in problematika, ki vznemirja skupine. S tem nastaja odločilen preskok v načinu razmišljanja, o zbiranju okrog gledališča za delo za sodobno gledališče. To pomeni, da skupine izražajo že svoja ustvarjalna nagnenja, svoje probleme in probleme okolja, v katerem delajo. Važno je še, da skupine s tem ne poučujejo občinstva, ne dvigujejo kazalca in moralizirajo, ne uprizarjajo iger za odmevnost samo domačega občinstva, ampak s sebi lastno uprizoritveno koncepcijo, za katero stojijo, vzbujajo takšne ali drugačne interese v širšem krogu, kar pomeni, da se s takim repertoarjem odpirajo v širši prostor, se kontrastirajo in identificirajo.

In še, kaj bi svetoval, želel za v bodoče?

Škoda, da se mladina bolj ne zbirajo ob takih konceptih, kot je bila Duma, pogrešam dejavnost odra Mladje. Rožanski koncert pesmi zatiranih je naredil veliko uslugo igrilstvu na Koroškem. Želim, da bi bili vsi koroški igralci bojovníki za novo gledališče in da bi v njem, kot v vsaj kulturi, dobili ustrezno mesto otroci – po geslu, otrok za otroka!

Zale '87 si poudaril koncept gledališča in ob tem nekajkrat omenil trojico Brecht-Stanislavski in Militarov. Kaj je tipika tega gledališča in kako utemeljuješ svoje ime v tej trojici?

Stvar je v bistvu preprosta. Ni ob vsaki uprizoritvi tako. Toda pri Miklovi Zali lahko govorimo o tej simbiozi pristopa. Brechtovo gledališče poznamo, saj poudarja svojevrstno igralskevo in tudi dramaturško izpoved, ki razbija določeno iluzijo v aluzijo, kar pomeni, da gledalec ne gleda fabule na odru, ampak stranske poudarke – takoiimenovane odtujitvene elemente, kar so bili v bistvu Messnerjevi šansonci. Gledališče Stanislavskega daje igralcem moč na podlagi psihološkega realizma, s preoblikovanjem resničnosti. Sam pa izhajam iz igralske uprizoritvene sposobnosti. Amaterja ne moreš učiti obrti, izžareva naj svoj individual, svoj subjektivizem. Določene sekvence v Miklovi Zali '87 so bile metaforične, dobile so novo izpoved, to pa je moj doprinos. Vsi trije pristopi so bili v uprizoritvi jasno občuteni, no ja, vsaj strokovnjaki so jih prepoznali.

Ker ne maraš zgodovine na odru, verjetno ni vedno lako postaviti uprizoritveno izpoved v sedanjost trenutka časa. Se ob tem, predvsem glede na večje število hkratnih režij, znajdeš tudi v slepi ulici?

V režijski niti ne, v dramaturško – izpovedni pa že. Ravno pri Drabosnjakovem Pasijonu se mi to dogaja, ker izhajam iz tega, da je gledališka uprizoritev zanimiva le, če izhaja iz obdobja, v katerem nastaja. Sam versko-zgodovinski obred je za današnjo izpoved premalo. Poleg tega pa mislim, da je tudi Drabosnjakova izpoved drugačna, večja kot pa smo jo navajeni ob njegovih uprizoritvenih reprodukcijah.

In kaj bi rad izpovedal s Pasijonom? Kaj je tisto, kar je vplivalo na odločitev, da si sprejel režijo?

Če bi mi uspelo, bi rad poudaril, da je bil ta prostor naš in ostaja naš, kljub vsem usodam, ki so nam namenjene, mora ostati naš. Koroška in z njo tudi Kostanje naj ne bo prostor preživetja, ampak življenja, ustvarjanja, premagovanja usod. Nekako tako kot „Ecco homo“ (glej človek – človek – narod).

Kljub temu, da imaš svoje poglede na gledališče sedanjosti,

„Iz izkušenj preteklosti...“

(nadaljevanje s prejšnje strani)

„trajni notranji mir v naši veliki domovini Nemčiji in naložil vsem, ki nosijo mir v srcu, da z žrtvami, delom in molitvijo za führung države s svoje strani storijo vse za mir in uspehe velike domovine.“ **slišati kot pastirsko pismo iz vseh prižnic Koroške (in Avstrije).** Naš domači župnik ga je bral, kakor bi bral smrtno obsodbo nad seboj, nad svojimi prijatelji in nad vsem svoji ljudstvom...

Zame – in za vse poštenjake naokrog – je bil obisk kardinala Innitzerja pri Hitlerju povsem nerazumljivo presenečenje; sedanja „Svečana izjava“ avstrijskih škofov pa je pomenila **edinstveni škandal:** Razgalila je nepojmljivo brezobzirnost cerkvenega vodstva Avstrije predvsem do vseh tistih, ki so tej cerkvi dotlej sledili tudi v svojih političnih odločitvah.

Nam koroškim Slovincem razglas kardinala in škofov nikakor ni bil vzrok za kakšno politično odločitev: imeli smo svoj lastni razlog in razlago za svoj „Ja“ pri glasovanju, kakor jih je sklenil in pojasnil zbor naših zaupnikov.

Od vodstva cerkve, ki je bila dotlej brez pridržkov in pomislekov podpirala in zagovarjala ter aktivno sodelovala s klerikalno diktaturo v državi, pa smo upravičeno mogli pričakovati vsaj strogo rezerviranost do novega režima. Namesto tega smo doživeli to sramotno izjavo! **Ni čuda, da smo si bili vsi edini – kogarkoli si vprašal v tistih dneh – da so katoliški škofje Avstrije s svojim zadržanjem ob priključitvi marca 1938 zagrešali nepojmljiv greh proti humanosti, kulturi in demokraciji, ker so postali propagatorji in zagovorniki krvnika Hitlerja in njegovega zločinskega nacizma.**

V teku tedna so se pojavili plakati „Svečana izjava“ avstrijskih škofov po stenah in zidovih, delili so jo na letakih, objavljena je bila v vseh časopisih cele združene Velike Nemčije: Vpila je od vsepovsod, odpornim zvestim katoličanom v posmeh... nacisti pa so se krohotali in uživali.

Osebno sem imel za sabo že izkušnjo ob krivičnem ravnanju prefektov in vodstva škofijskega Marijanišča z nami Slovinci od leta 1934 naprej: saj so me po končanem šestem razredu gimnazije vsled narodnostnega sovraštva izključili iz zavoda... Sedaj pa naj bi celo proslil Boga za blagoslov „nacional-socialističnemu gibanju“ in izpolnitvi tisočletnega hrepenja Nemcev po zedinjenju v Velikem nemškem rajhu!?

Kot pri neštetih poštenjakih tako katoliškega kot socialističnega prepričanja se je v tistih dneh še bolj utrdila moja odločitev, da ne bom nikoli sprejemal kakršnihkoli nasvetov cerkvenih vodstev v političnih in narodnih zadevah brez predhodne, vsestransko skrajno kritične presoje. To je bil nauk tistih dni za bodočnost.

V nedeljo, dne 3. aprila dopoldne smo se na vasi odločili, da gremo naslednji dan, 4. aprila 1938, gledat napovedani prihod Hitlerja v Celovec. Tja

je vozil iz Čajne poseben vlak ob šestih zjutraj. To je bila prilika za srečanje z rojaki iz drugih dolin, vlak pa je bil skoraj zastoj. Že ob devetih smo bili v Celovcu. Množice, razporejene po cestah, so že čakale; mi smo šli k vaščanu Lipu Millionigu, ki nam je priskrbel prostor v „Krški hiši“, torej v bližini hotela Sandwirt, kjer naj bi Hitler stanoval.

Res smo dobili razgledni prostor ob oknih drugega nadstropja v stanovanju Blümlvih. **Tam smo izvedeli, da bo Hitlerja na Magistratu,** kamor se bo najprej odpravil, **čakal tudi knezoškof dr. Adam Hefter,** da ga pozdravi.

Hitler je dospel okoli dveh popoldne. Z oken smo ga videli stoječega v avtomobilu, ko se je peljal iz Sandwirta proti Novemu trgu. Velikanska množica na obeh straneh ceste je tako tulila „Sieg Heil“, da ni bilo mogoče govoriti niti s sosedom; posebno ženske so divjale kot ponorele.

Ko sem se malo umaknil od okna, je prišel dr. Blüml. Bil je še v svojem stanovanju v Celovcu, čeprav je bilo slišati, da so ga že pregnali. Čez moja ramena je pokukal na cesto in mi slišno dejal: „Dober dan, Mirt! Si imel kar prav na zadržanju sestanku: to so bili res samo prikriti nacisti!“ Ko je še kratek čas gledal na cesto in poslušal blazenje, se je umaknil z besedami: „Zapomni si ta dan: Tako bodo čez par let v joku tulili in preklinjali svojega nemškega boga!“

Na vprašanje, kaj pravi k zadržanju škofov, ni več odgovoril, le z utrujenim izrazom je zamahnil: „Srečno! Pa dobo se jih pazi!“ Bilo nam je jasno, kako misli.

Počakali smo še, da je bil glavni vrvež na cesti mimo, potem smo odšli k Millionigovim in čakali do odhoda vlaka. Hitlerjevo zborovanje smo slišali samo še iz zvočnikov na cesti. Za vse čase pa nam je ostalo v ušesih pobjaznelo rjovenje koroških nacistov, ki ni obetalo za bodočnost nič dobrega.

Hitler je tisto noč ostal v Celovcu. Naslednjega dne, v torek 5. aprila se je odpeljal preko Beljaka v Innsbruck. V Beljaku je samo na postaji sprejel nacistične veljake.

Zvečer smo bili spet doma v Zahomecu. Brat Franci, ki je bil pravkar prišel iz Innsbrucka, nam je povedal svoja doživetja od tam. Innsbruck se je bil namreč od 11. do 13. marca 1938 v 48 urah spremenil iz „svete dežele“, zveste Schuschniggu, v pobjaznel peklo gorjansko zabutane hitlerjanstva... Očitno so tudi še zadnji zvesti Avstrijci izpljunili svoj bes, razočarani nad svojimi dosedanjimi voditelji, v navdušenju za sedaj blagoslovljeni nacizem...

V naslednjih dneh pred glasovanjem so nas zasipali s propagandnim materialom. Nacisti so po vseh vaseh prirejali volilna zborovanja.

Vreme je bilo čudovito, pomladno in toplo. Brat Janko je končal zadnje prevoze hlobovine, pomagala sta še soseda Petre in Vafenč. Na polju namreč kljub toplemu soncu še

ni kazalo za pričetek dela. Tako smo lahko pripravljali „prajtl“ za cvetno nedeljo, velikega za hišo, manjše pa za otoke.

„Koroški Slovenec“ je v tem tednu (6. aprila 1938) še enkrat ponovil parolo „Ja“ za glasovanje 10. aprila. Poročal pa je tudi o pregonu več slovenskih duhovnikov iz njihovih župnij, kar so menda zakrivali krajevni prenapetosti. Kdo in koliko je žrtev, ni bilo mogoče natančno izvedeti.

Na cvetno nedeljo, 10. aprila 1938, smo z bratom Jankom in otroci nesli „prajtlne“. Župnik Kuchling je pri vratih obzidja odzdravil in pristavil „ali je zadnjikrat?“ Domov smo divjali po stari šegi: Kovačev je bil prvi; morda je bila zaradi tega mama med prvimi iz vasi pri glasovanju!

Zahomčani smo šli večidel skupaj na volišče, peš, ob kakih pol enajstih. Dobili smo izkaznice in volilne listke, ki smo jih prekrizali javno pred komisijo. Ko je poverjenik strank videl, da smo tudi zahomški študentje volili z „Ja“, se je oddahnil: „Zdaj ne more več priti hudo!“

Pa vendar naša Straja vas ni postala „führerjeva občina“; našli so namreč v malem krogu volilnih listkov šest glasov z „Ne“! Vsekakor je bilo dobro, da jih niso mogli obesiti zahomškemu študentu, ker so nas že tako imeli „na piki“... Nasvet celovških central je bil torej res pametna poteza v težkih dneh, ko smo bili zapuščeni od vseh na zapadu in na vzhodu od Jugoslavije in še najbolj kruto od Cerkev in avstrijskih škofov.

Zadnje dejanje tragedije „anšlusa“ Avstrije je bilo zaključeno: Konec avstrijskega stanovskega klerofašizma in samostojne Avstrije nas je neposredno pripeljal v nacistični fašizem Hitlerjevega „Tretjega nemškega rajha“...

Kako so zadržanje avstrijskih škofov presojali drugi sodobniki

Celovski nemški duhovnik dr. B., tedaj v začasnem priporu pod nadzorstvom gestapa, je očitno že imel poročilo knezoškofa in pomožnega škofa dr. Rohrerja o konferenci škofov dne 18. 3. 1938 na Dunaju. V svojem dnevniku je razmišljal in 20. 3. zapisal: „Morda smo se vse preveč enostransko zagnali samo v nasprotstvo do NSDAP! Drugih strani in razvojnih možnosti nismo niti pretehtali. Lajanje zahteve: „Ein Volk – Ein Riech – Ein Führer“ kot tuljenje na cesti je sicer neokusno! **Vse bina pa je lepa! V to poslanstvo Hitlerja – zedinjenje nemškega naroda – sem vedno veroval.**“

Tudi stoodstotno pozitivno stališče do nacionalne miselnosti se mu zdi v novi luči „povsem pravilno“!

Dotedanji vodja Magistrata v Beljaku, pravnik in prepričan socialist, primerja samo **nagličo, s katero so nekdanji državni kancler dr. Karl Renner,** znani socialni demokrat, pravtako pa avstrijski škofje, **izrekli svoj „Ja“** in ga priporočali državljanom in katoličanom kot obvezno dolžnost.

V odročni gorski vasi in

romarskem središču blizu izvirov Zilje je krajevni kronist zapisal, da je „imelo hitro aranžiranje uradne cerkve z novimi oblastniki izredno močan vpliv na politično zadržanje povsem zbezanega ljudstva“. Krajevna duhovščina je – v tolmačenju izjave škofov – proglašala neomejeno pokorščino napram novim državnim oblastem kot dolžnost vesti in s tem gorske kmete prepričala za pozitivno glasovanje 10. aprila 1938. Pastirsko pismo in spremne pripombe krajevnega župnika so spremenile mnenje tudi še najbolj zastrašenih dvomljivcev.

Vendar kronist pripominja: „Navdušenje v Avstriji je preveliko, vse skupaj se mi zdi prenapeto; če bo reakcija pravtako močna, kakor sedaj navdušenje, potem nam pomagaj Bog“...

V enakem smislu izraža mnenje svoje okolice tedanji občinski tajnik v Šmarjeti v Labotski dolini: Izjava avstrijskih škofov je pri ljudeh povzročila bolj začudenje nad hitrim duhovnim preobratom cerkvenih dostojanstvenikov in njihovim vmešavanjem v glasovanje, manj pa je vplivala na glasovalno zadržanje ljudi.

Jasno pa se je opredelil tudi preprost kmet na nemškem Zgornjem Koroškem, ki je k „Svečani izjavi škofov“ izjavil, da ta zanj ne pomeni nič, njemu bi moral naročiti papež, da bi glasoval z „Ja“. In je edino glasovnico v občini oddal z „Ne“.

Resnici na ljubo naj izrecno omenimo **častno zadržanje škofa Zgornje Avstrije s sedežem v Linzu ob Donavi, dr. Johanna Maria Gföllnerja,** ki ob bivanju Hitlerja 12. do 14. marca 1938 prihod novega državnika v mestu sploh ni vzel na znanje in je bil tudi edini izmed avstrijskih škofov, ki proglašoval in „Svečane izjave“ ni objavil v Listu cerkvenih

odredb za svojo škofijo.

Tudi znani avstrijski politik ljudske stranke in poznejši podpredsednik parlamenta na Dunaju **Alfred Maleta** je imel podobne misli. Ko so mu uniformirani pazniki s škodoželjnim posmehom vrgli v celico časopis s sliko kardinala Innitzerja ob pozdravu Adolfa Hitlerja v hotelu Imperial, je z drugimi vred v jezi prisegel, da se za Cerkev nikdar več ne bo posebno zavzemal.

V dotedanjem „Nemškem Rajhu“ so ugledni katoliški predstavniki in večina škofov zavzeli jasno odklonilno stališče do zadržanja avstrijskih škofov. Posebno **Clemens August grof von Galen, tedanji škof v Vestfaliji,** je ostro nasprotoval ljubimkanju avstrijskih škofov z nacisti. Odšel je osebno v Rim in se tam 6. aprila 1938 pogovarjal s kardinalom dr. Th. Innitzerjem. Očitno je hotel razčistiti dvomljivo juho, ki so jo bili verjetno v soglasju skuhalo državni sekretar Vatikana kardinal Pacelli s pomočjo nuncija v Nemčiji pri dunajskem kardinalu... Iz poznejšega razvoja in mnogih izjav in dokumentov je postalo precej jasno, da ni bila pomota in ne slučaj, da je 12. marca 1938 dunajskega kardinala dr. Th. Innitzerja **obiskal nuncij iz Berlina Cesare Orsenigo, in ne tedaj za Avstrijo pristojni nuncij na Dunaju Gaetano Cicognani.** Šlo je verjetno za politično potezo Nemcem (in Hitlerjevemu nacizmu) naklonjenega državnega sekretarja v Vatikanku kardinala Evgenia Pacellija, kasnejšega papeža Pija XII.

S temi kasnejšimi spoznanji pa dobiva zadržanje avstrijskih škofov in razne njihove izjave in dodatki, posebno še „Svečana izjava“, povsem drugačni politični pomen in dimenzije.

Verleger und Eigentümer: Die Bundesverwaltung 213. Jahrg.

Donnerstag, 10. März 1938 Nr. 64

Der Aufruf des Bundeskanzlers und Frontführers

Amlich wird folgender Aufruf des Bundeskanzlers und Frontführers veröffentlicht:

Volk von Österreich!

Zum ersten Male in der Geschichte unseres Vaterlandes verlangt die Führung des Staates ein offenes Bekenntnis zur Heimat.

Sonntag, der 13. März 1938

ist der Tag der Volksbefragung.

Ihr alle, welchem Berufsstand, welcher Volksschicht ihr angehört, Männer und Frauen im freien Österreich, ihr seid aufgerufen, euch vor der ganzen Welt zu bekennen: ihr sollt sagen, ob ihr den Weg, den wir gehen, der sich die soziale Gerechtigkeit und Gleichberechtigung, die ehrlustige Überwindung der Parteienkluftung, den deutschen Frieden nach innen und außen, die Volkstreu der Arbeit zum Ziele setzt – ob ihr diesen Weg mitgehen wollt!

Die Parole lautet:

Für ein freies und deutsches, unabhängiges und soziales, für ein christliches und einig Österreich!

Für Frieden und Arbeit und die Gleichberechtigung aller, die sich zu Volk und Vaterland bekennen.

Das ist das Ziel meiner Politik.

Dieses Ziel zu erreichen, ist die Aufgabe, die uns gestellt ist und das geschichtliche Gebot der Stunde. Kein Wort der Parole, die euch als Frage gestellt ist, darf fehlen. Wer sie bejaht, dient dem Interesse aller und vor allem dem Frieden!

Darum, Volksgenossen, zeigt, daß es euch ernst ist mit dem Willen, eine neue Zeit der Eintracht im Interesse der Heimat zu beginnen; die Welt soll unseren Lebenswillen sehen; darum, Volk von Österreich, steht auf wie ein Mann und stremt mit

Ja!

Front – Heil!

Österreich!

Schüdingg

Bliža se materinski dan. Proslavljali ga bomo. Dan v letu, ki je posvečen materam. Otroci in možje se bodo izkazali, povabili nas bodo na kosilo, peljali na društveno proslavo, kjer nam bodo zapeli in nam recitirali dnevu primerne pesmi naših slovenskih pesnikov. Zahvalili se nam bodo

za našo požrtvovalnost in nesebičnost, obljubili, da nam bodo skušali več pomagati kot doslej. Matere bomo dobile solzne oči in vse, kar nas je motilo celo leto, bo v trenutku pozabljeno. Naslednje jutro pa spet skuhamo zajtrk in vsakdan se nadaljuje.

Vida Obid:

Slovenske matere – matere s svetniškim sijem in mučenice?

Razne družbe in države si po svojih trenutnih potrebah priroji lik matere in žene. Če je premalo delovnih mest, naj ostanejo matere doma in služijo družini, če pa industrija potrebuje delovno silo, pa jih vabijo na delo. Oboje znajo tako razložiti, da se zdi idealno. Višek proslavljanj mater je bil dosežen v času nacizma, ko so bile ženske v resnici najbolj podvržene nasilju. Iz tistih časov nam je ostal ohranjen materinski dan, kar seveda ne pomeni, da ga navezujemo na nacistično tradicijo, saj poznamo posebne proslave za matere in žene že iz časa starih Rimljanov.

Kljub temu se moramo samokritično vprašati, kakšen lik matere prikazujemo kot idealnega. Se vedno je mati tista, ki skrbi za družino in otroke, ki se žrtvuje in ki ji moramo biti za to hvaležni. Ženske same prevzemamo vzorce: moški misli trezno – ženska je čustvena; moški je glava – ženska srce; moški oblikuje – ženska ohranjuje;

moški dom je svet – ženski svet je dom.

Materinstvo naj bo prvi cilj in naloga v življenju ženske. Ideal ženske je seveda Marija, ki pa ostane vsaki materi nedosegljiva in zato zbujajo slabo vest in občutek manjvrednosti. Seveda ima tako gledanje opraviti predvsem z našo narodno tradicijo, s pogledi na matere, ki smo jih prevzeli od naših prednikov. Kakšne pa so bile resnične razmere? Je imela slovenska mati, ki se je vedno samo žrtvovala za družino, res dosti časa za otroke? V obujanju spominov na prejšnje čase nam vedno prikazuje mater, ki je bila idealna v vseh ozirih. Tudi pisatelji, neglede na svetovni nazor, so nam zapustili svetniško podobo slovenske matere.

Kako pa so naše stare mame in otroci v resnici živeli, nam prikazuje Alenka Puhar v svoji knjigi „Prvotno besedilo življenja“, ki naj bi jo prebrali vsi. Prikazuje nam prepad med resničnim življenjem in današnjim idealizira-

njem. Slovensko prebivalstvo je bilo predvsem kmečko, slovenskega meščanstva skorajda ni bilo. Če se je kdo povzpela malo višje, se je ponemčil. Iz tega lahko sklepamo, da so slovenske matere za preživetje družine veliko garale in se žrtvovale. Danes pogosto nostalgčno izražene misli, da je bilo nekoč vse boljše, da so bile družine zdrave, otroci bolj ubogljivi, ker matere niso hodile na delo, so zgolj pobožne želje in prikrievanje resničnih življenjskih pogojev. Matere so bile tedaj v veliki meri dninarice, otroci so morali dostikrat s sedmimi leti od doma in sami skrbeti zase, kmetice so delale na polju in imele bore malo časa, da bi se ukvarjale z otroki. Umrljivost otrok je bila zelo visoka. Še višja kot v slovenskem povprečju je bila umrljivost dojenčkov na južnem Koroškem. S tem problemom se je ukvarjal tudi dr. Luka Sienčnik in ugotovil, da je bila višja zato, ker je bilo nad polovico rojenih otrok nezakonskih. Nezakonske matere

„Za nas si skrbela, za nas le živiš! Vse ti nam daš, kar le imaš, da bi veseli, mi le živeli, ti pa trpiš! Mamica, kdaj pa ti povrnemo naj?!“

so tedaj živele pod nečloveškimi pogoji, bile so deklet, stanovali so v temnih luknjah nekje v hlevu. V takih situacijah se je tudi zgodilo, da je kaka nezakonska mati umorila svojega dojenčka, ali pa ga zapustila.

V slovenski literaturi pa zasledimo zgolj matere, ki se žrtvujejo, trdo delajo, se posvečajo otrokom, ki jim pomenijo vse. Zakaj pisatelji tako idealizirajo mater, ji obežajo svetniški sij, ki ga v resnici ni mogla imeti? Zakaj ta lik še danes negujemo? Zakaj ravno pri nas na Koroškem, če govorimo o Cankarju, takoj omenjamo njegove slavospeve materi, ki ji je v resnici prav on delal največ težav? Zakaj Prežihova Meta v najhujših socialnih razmerah lahko rodi devet lepih in zdravih nezakonskih otrok, za katere zgledno skrbi? „Njena pridnost je bila skoraj nadčloveška. Edino taki prid-

nosti, kakršne je zmožna le tako velika materinska ljubezen, kakršno je nosila v sebi Meta, se je bilo zahvaliti, da je tako velika družina odraščala brez prevelikega pomanjkanja.“ Materinska ljubezen je torej tista magična sila, ki zmaga vse. To je tista krepost, ob kateri se nam materam začenejo rosi oči in s katero nas lahko vsakdo izsiljuje. Zato imamo slabo vest, če le kdaj porabimo nekoliko časa tudi same zase, namesto da bi ga posvetile otroku, za katerega ga imamo vedno premalo – predvsem pa še, če hodimo v službo. Slišimo tudi, da so otroci, katerih matere delajo, bolj ogroženi in zanemarjeni, da se zna zgoditi, da zaidejo v kriminal – in to samo zaradi egoizma moderne ženske, ki hoče biti samostojna. Ob tem pa nam prikazujejo idilo, ki je menda vladalo v prejšnjih časih, ko so matere še vedele, kaj se spodobi.

Če pogledamo nazaj v zgodovino, se seveda vprašamo, kakšen je lik slovenskega očeta in možkega? Iz literature so nam znani predvsem moški nasilneži ali pa šleve in pijanci. Mislim, da je tudi ta lik vzorec, ki ne odgovarja povsem dejanskemu stanju. Ima pa morda opraviti s poveljevanjem mater, ki so bile v resnici tako zapostavljene, da so se jim naši pisatelji hoteli oddolžiti s tako nadnaravno podobo.

Ko bodo zdaj po društvi na programu materinske proslave, skušajmo prikazati matere čim bolj realno. Takšne kot so, s svojimi problemi, s svojim veseljem. Ne poudarjajmo samo mučeništva, pokažimo, da se veselimo življenja, otrok, dela, nenazadnje pa tudi sebe. Ne ponujajmo ji zgledov, ki jih nikoli ne more doseči, ker mati pač ni svetnica, temveč le človek!

„Med Slovenci je zelo pogost lik cankarjanske matere, za katerega je značilna velika skrb, žrtvovanje, odpovedovanje in trpljenje za otroka. Tudi to otroku zbujajo občutke krivde, kesanja.“

Gabi Čačinovič-Vogrinc

PREGOVOR

Ena mati lahko preživi deset otrok, deset otrok ne more ene matere.

Kupovanje časa

Ksenija je stopila v lekarno in nagovorila lekarnarja: „Striček, dajte mi liter časa.“ „Le kje si, punčka, videla, da bi čas prodajali na litre?“ „Dobro, pa mi dajte kilogram časa.“ „Časa ne merimo s kilogrami.“ „Pa mi dajte dve tubi časa, čas v prahu ali v tabletah.“ „Si pa res smešno dekletce, čas merimo z ura-

mi, dnevi, leti, stoletji.“ „Prav, dajte mi stoletje časa, toda najboljšega.“ „In kaj boš s toliko časa?“ „Proti trmoglavosti.“ „Saj te sploh ne razumem.“ „Pokličite koga, ki razume!“ „Morda te bom razumel, če mi boš lepo razložila.“ „Očka pravi, da sem trmoglava in da to bolezen lahko ozdravi samo čas.“

Skrivnost reke

Kdo ve, zakaj se je gozd jezil nad reko. Mogoče mu niso bile všeč njene jutranje in večerne megle, mogoče ne njena pesem.

Nekega dne pa je gozd dejal reki: „Ne smeš več teči!“ Reka pa je še zmerom tekla. Zdaj se je gozd razjezil in ji zagrozil: „Pregradil te bom!“ Toda reka se tudi tega ni ustrašila, še je tiho tekla dalje. Gozd je pregradil reko: v njeno strugo je zvalil debela drevesa.

„Čuden si, gozd,“ je rekla

reka, nato pa se zapodila v drevesa in odplavila pregrado.

Toda gozd še ni odnehal in je reki zmerom znova postavljaj pregrado. Pregrada je bila zmerom večja, a je naraščala tudi reka, bila je vse globlja in močnejša.

Čeprav je gozd živel še mnogo mnogo let, še zmerom ni spoznal največje skrivnosti reke: več je na njej pregrad, tem globlja je, hitrejša in močnejša.

Te bom obvladal, stroj, ali boš ti mene?

Zgodba o levih in levčku

Svojčas sta živela v Levigradu, glavnem mestu Levjevine – to je dežele levov – lev Ksaverij in njegov sinko, levček Klavdij.

Mama je že zdavnaj umrla. Prebivala sta sama v leseni hiški sredi žitnih polj. Hiška je premogla eno samo sobo. Vendar sta imela v njej vse potrebno, da jima je bilo življenje kar se da udobno. Na okencu so visele zavese, ki sta si jih sama sešila iz luknjičaste tkanine, s katero zdravniki obvezujejo rane. Imela sta dva naslanjača, velikega in manjšega, in na stropu svetilko z žarnicami v obliki sveč. Ščasoma sta dokupila še hladilnik, par drsalk in televizor.

Nekega dne se je zgodilo, da sta se podala na obisk k svojim sorodnikom na drugem koncu Levjevine. Tja sta se odpeljala z avtobusom, ki je imel rumene in zelene proge, kot da bi bil oblečen v livrejo. Sorodnika sta bila stric Bernard in teta Valentina. Živela sta sama na svetu, zato sta se nadvse razveselila

nenadnega obiska in še slišati nista marala nič o tem, da bi ju še pred nočjo pustila domov. Oče Ksaverij je imel sicer še važen opravke v svoji službi, da se ne bi drugo jutro razhudil nanj njegov strogi ravnatelj, mali pa se je nadvse bal teme. Vendar sta bila žlahtnika tako gostoljubna, da ju nista hotela razžalostiti. Obirali so piško in grizljali rahle piškote, pili vino in srkali kakao iz porcelanastih skodelic. Teta Valentina je malemu izrezovala prtičke iz papirja, stric Bernard pa mu je pokazal, kako se z glavo odbija žogo od zida in spet nazaj.

Tako se je zgodilo, da je bila že noč, ko sta se Ksaverij in Klavdij poslovila od gostoljubnih starčkov. Morala sta skozi črni gozd na postajo, če sta hotela ujeti še zadnji zelenorumeni, avtobus. Luna je ravnokar vzhajala iz za hriba. Bila je tako velika in bela, kot da hoče fotografirati vso Levjevino, posebej pa še oba leva na cesti.

Gozd je bil črn. Samo daleč, v gostih sencah naokrog so se svetile srebrne pege mesečine, da je bilo malega Klavdija čedalje bolj strah. Stisnil se je k očetu, vemu kožuhi, ki je prijetno dišal po tabaku za pipo, tako tesno, da ga je oče Ksaverij skoraj nosil okrog pasu. Tako sta po črni stezi prišla na jaso sredi gozda. Jaso je bila nekoliko svetlejša, vendar so jo obdajala črna drevesa in grmovje, v katerem se je nekaj čudno premikalo in še bolj čudno mirovalo.

Klavdiju se je griva naježila in – hop! v skoku je zlezal po očetovi nogi navzgor. „Kaj pa ti je, sinko?“ je vprašal Ksaverij. „Ne ... ne grem več naprej,“ je zajel Klavdij. „No, Klavdij, saj se vendar ne boš bal, ko sva pa dva,“ je dobrodušno zarohnel oče Ksaverij. „Bo...jim se,“ je zadržal levček. „Tam je nekaj!“ In rahlo je pokazal s smrkom proti črnemu gozdičku onkraj jase.

Res je, v njem je nekaj šelestelo, utihnilo, potrkalo in umolknilo, se pomaknilo in spet obmirovalo. Kot da je v gošči polno glasov in ušes majhnih nočnih prikazni.

„Le kaj naj bi bilo?“ se je zasmel oče Ksaverij, visoko zgoraj v temi nad Klavdijevo glavo. „Nič ni. Veter. Samo strah te je. Strah pa je votel,

okrog ga pa nič ni. Pojdi, greva zdaj!“ In potegnil ga je za sabo.

„NE!“ je šepnil levček. V črni temi je zagledal svoj pikčasti smrček tako bel od strahu, da ga je spreletela ledena zona.

„Poslušaj, Klavdij... Tam ni ničesar, razen grmovja in dreves,“ se je pojezil Ksaverij, „pa malo vetra. Tudi ti si tako črn, levček, da se tudi tebe kdo ustraši.“ No, pogledj. „Lev je pobral debelo rogovilo in jo zalučal čez jaso proti goščavi. Levček je otrpnil od pričakovanja. Listje je zašelestelo, vejice so zapokale in tap! je naredilo, ko je veja padla na gozdna tla. „Si videl, da ni nič? Če bi bilo karkoli, bi tisto že zavpilo: „Aul!“ in zbežalo, kolikor bi ga nesle noge. In to bi midva slišala in videla.“

„Ne, ni res, ne, ni res,“ je divje odkimaval levček, ki je zdaj že začel razločevati samega sebe v temi. „Prosim, prosim, očka pojdiva raje nazaj na cesto.“

„Ni časa, Klavdij. Mudi se mi, da bom v službi še dobil vratarja Jakoba. Ampak še nekaj bom poizkusil. Dobro odprj oči in napni ušesa. Šel bom tja, da se boš prepričal, da tam ni ničesar.“

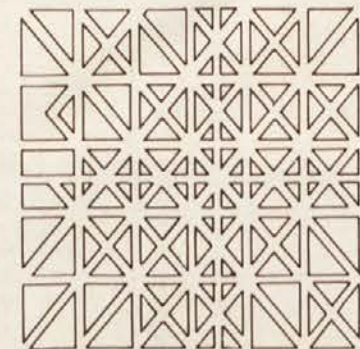
„Ne...nikamor te ne pustim...nikamor te ne pustim!“ je zavpil Klavdij na ves glas. Ampak oče je iztrgal svojo šapo iz levčkove, Klavdij se je hotel pognati za njim, a Ksaverij je v tistem trenutku že utonil v temi in ga ni bilo mogoče več videti. Levček je samo se slišal, kako nekaj lomasti po gozdu – je bil to očka ali tista pošast? Srce mu je tolklo čisto blizu ušes. Nikjer ni bilo več ne slišati ne videti njegovega velikega očka. A ni si upal napraviti niti koraka, da ne bi po naključju stopil na rep kaki speči prikazni.

Metuljčki

Kadar sonce zjutraj vstane, zlate si oči pomane, aviončki brž vzletijo, se nad travnike spustijo. Pa to niso aviončki, le metuljčki so – citrončki, so modrinčki in belinčki pa pavlinčki in cekinčki. Ti belinčki in citrončki kakor pravi aviončki pa seveda ne brnijo, da zaspancev ne zbudijo, letajo le nad cvetice, se nasrkajo medice...

Iščejo rdeči avto

V spodnji cestni mreži skuša voznik nekega rdečega avtomobila pobegniti pred policijo. Policijski uradniki so „oboroženi“ z walki talkijem in se sproti med sabo obveščajo. Koliko policajev je potrebnih, da nadzorujejo vse ceste? Kje se morajo postaviti? **Iščemo rešitev, pa je ne najdemo.**

Rešitev najdete na 10. strani!

Več o „Zgodbi o levih in levčku“ najdete v istoimenski knjigi, ki jo je izdala Mladinska knjiga leta 1983 v Ljubljani.

ni. Avtor zgodbe je Lojze Kovačič, ilustriral jo je Matjaž Schmidt.

Poslovno leto 1987 za Posojilnico-Bank Pliberk

nostni popravki. Lastni jamstveni kapital znaša 1,7% bilančne vsote in bodo zato v naslednjih letih potrebni veliki napor v smeri zadostitve zakona o kreditnem gospodarstvu, ki v naslednjih devetih letih predpisuje 4,5% jamstvenega kapitala. Za to bo potrebnih letno okoli 900.000 šil. lastnih sredstev, ki jih je treba pridobiti iz lastnega dohodka ali iz zvišanja deležnega kapitala.

V imenu Zveze slovenskih zadrug je občni zbor pozdravil poslovođa dipl. trg. J. Habernik in vsem odgovornim čestital za dober uspeh pri poslovanju.

Poudaril je potrebo po dobrem in vsestranskem sodelovanju vseh zadružnih organizacij v občini Pliberk kot so: Posojilnica-Bank, Kmečko-gospodarska zadruga ter Živnoredjska zadruga.

S strani pliberške občine je občni zbor pozdravil mestni svetnik Fritz Kumer in se zahvalil za dobro sodelovanje s Posojilnico-Bank Pliberk in za vsestransko podporo kulturno-političnemu delovanju naše narodne skupnosti.

Poslovođji ter oba odbora so na podlagi danih pokazateljev prepričani, da bo tudi poslovno leto 1988 uspešno in da se bo nadaljevala gospodarska krepitev te važne gospodarske ustanove v Pliberku.

Nenazadnje lahko še poročamo, da sta oba odbora Posojilnice-Bank Pliberk na skupni seji imenovala poslovođjo Joška Nachbarja za direktorja, poslovođjo Jurija Mandla pa za namestnika direktorja te bančne ustanove. Čestitkam k imenovanju se pridružuje tudi Zveza slovenskih zadrug v Celovcu.

Karta in uporaba bankomata

Rok za predložitev čeka je v Avstriji 8 dni po izstavitvi, v Evropi 20 dni, povsod drugod pa 70 dni. Izstavitelj jamči za plačilo čeka.

Čekovna karta

Čekovna karta pospešuje negotovinski promet. Da premagamo upravičeno nezaupanje do čeka, jamči banka vsakemu prevzemniku čeka v tuzemstvu ali inozemstvu plačilo posameznega čeka do maksimalno 2.500 šilingov.

Ček in čekovno karto lahko uporabljate v bankah, trgovih

nah, turističnih agencijah, restavracijah itn. po vseh Evropi in sredozemskih državah, razen v DDR. Čekovna karta velja za dobo dveh let, sedanja do 1989, in stane 130 šilingov.

Predpogoj, da pri naših posojilnicah in na Zvezi-Bank dobite ček in čekovno karto je: 1.) tekoči račun in 2.) čekovna sposobnost izstavitelja.

Prav tako dobite pri nas čekovno karto s funkcijo BANKOMATA, kar pomeni, da lahko dvigate dnevno do 5.000 šilingov brez uporabe čeka.

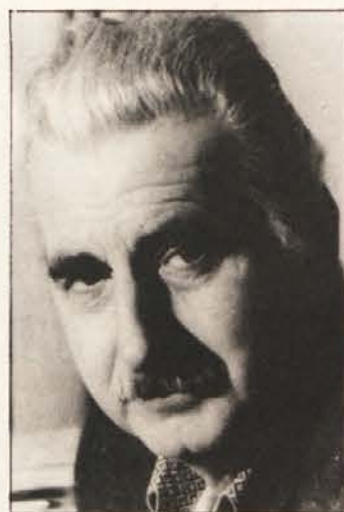
Vsaka čekovna karta s funkcijo bankomata ima svojo osebno številko. S tem je zagotovljeno, da lahko s to karto dvigne samo tisti, ki to številko pozna.

Tudi takšna karta se lahko uporablja povsod po Evropi, kjer obstajajo bankomati.

Upamo, da se boste v bodoče še v večji meri posluževali čeka in čekovne karte.

Namesčenci naših posojilnic in Zveze-Bank vam bodo po potrebi radi postregli z dodatnimi pojasnili.

Krištof M.

Lubo Urbajs 65-letnik

Preteklo nedeljo je Lubo Urbajs z Žoprač pri Vrbi obhajal svoj 65. življenjski jubilej. V prijetno dolžnost nam je, da se ustavimo ob osebnosti slavljenca.

Lubo izhaja iz Šmonkove družine v Rožeku, kjer je preživel del svoje mladosti in se kalil v zavednega člana naše narodne skupnosti. Tako se tudi ni uklonil povelju tretjega rajha, da bi šel v vojsko tega zločinskega režima, zato je v ilegali dočakal zlom fašizma. Takoj po osvoboditvi se je Lubo kot aktivist vključil v naše narodnopolitično delo. Deloval je na vseh področjih, pri mladini, kulturi in predvsem pri planinstvu. Bil je med soustanovitelji Slovenskega planinskega društva in Slovenskega prosvetnega društva „Peter Markovič“ v Rožeku. Kot političnega delavca pa so ga zasedbene oblasti večkrat aretirale in zaprle. Tako so mu prvo številko Slovenskega vestnika pritihovali v zapor. Kljub preganjanju s strani FFS-a Lubo ni klonil, ampak z vso energijo delal v Osvobodilni fronti, postal predsednik SPD „Peter Markovič“, predsednik Slovenskega planinskega društva, pozneje smo ga srečavali v odboru Zveze slovenskih organizacij; eno mandatno obdobje je bil celo tajnik naše politične organizacije. Mnogi se ga spominjamo tudi kot igralca, ki je nastopal v komičnih vlogah na podeželskih odrih. Lubo je bil tudi gonilna sila pri gradnji koče nad Arihovo pečjo, kamor danes z veseljem zahaja sam ali s svojimi tovariši. Poklicno je Lubo opravljal več služb, dolga leta je bil zaposlen kot knjigovodja pri podjetju Schlapper v Šentjakobu v Rožu, potem pa je prišel za urednika k Slovenskemu vestniku in tu delal do svoje upokojitve.

Lubo Urbajs je za svoje zasluge prejel več priznanj, med njimi zlati znak OF in najvišje odlikovanje Planinske zveze Slovenije. Ko se številnim čestitkam, ki jih je Lubo prejel od svojih prijateljev, pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika, mu izražamo našo iskreno željo, da bi ostal zdrav in čil, da bi še mnogokrat zahajal na Bleščečo planino in druge vrhove naših gora – in da bi tudi v bodoče ostal naš zvesti sodelavec.

TRIBUNA BRALCEV

Uredništvo
Slovenski vestnik

Pojasnilo k oddaji ORF-a

Konec marca je II. program ORF predvajal televizijsko oddajo, kjer je predstavil 5 modelov manjšinskega šolstva v srednji Evropi. Eden od predstavljenih modelov je bil tudi šolski model za italijansko narodnost na Slovenski obali. Pri snemanju sem bila prisotna kot predstavnica Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo.

Menim, da je bilo iz oddaje razvidno, da tega šolskega modela ne moremo omejiti zgolj na šole z italijanskim učnim jezikom, temveč prispeva k vsebinskemu deležu tega modela tudi dejstvo oziroma zakonsko opredeljena odločitev, da se tudi vsi otroci večinskega naroda na narodnostno mešanem ozemlju obvezno učijo jezika manjšine (to je italijanskega jezika, od predšolske stopnje, v vseh osmih razredih osnovne šole ter v vseh razredih srednjih šol). Prav ustvarjanje pogojev za dvosmerno dvojezičnost je po našem mnenju edini način, da jezik manjšine ni potisnjen v ozko privatno sfero, temveč mu je s tem omogočena širša javna in družbena uveljavitev, s tem pa tudi družbena uveljavitev manjšine same.

Prav tako je bilo v intervjuju, ki sem ga dala za ORF, poudarjeno, da imamo v Sloveniji dva različna modela manjšinskega šolstva, dvojezičnega v Prekmurju, kjer vsi otroci narodnostno mešanega ozemlja sledijo skupnemu

dvojezičnemu pouku, ter model za italijansko narodnost na Obali: da sta si modela organizacijsko sicer različna, kulturno, zgodovinsko in socialno različno pogojena, da pa so cilji, ki jih skušamo doseči, enaki; raznolikost narodnostnih (manjšinskih) položajev pogojuje tudi raznolikost organizacijskih oblik pouka. Prav v zvezi s tem zadnjim dejstvom me toliko bolj čudi trditev novinarja ORF, ki je ob koncu predstavitve šolskega modela za italijansko narodnost v Sloveniji dejal, da so oblasti iz Ljubljane mnenja, da je to najboljši model v Evropi.

Ne samo, da tega nihče od prisotnih iz Slovenije ob snemanju oddaje ni izrekel, taka trditev je preprosto v kontradikciji z vsem, kar sem povedala med snemanjem, pa tudi v samem intervjuju, ki je bil na televiziji predvajan. Taka trditev pa je tudi v nasprotju z našimi osnovnimi načeli in stališči za urejanje manjšinskega šolstva tako v Sloveniji kot nasploh. Menimo namreč, da ima urejanje šolstva manjšin poleg pedagoško didaktičnih še širše družbene, politične, jezikovne, psihološke in druge razsežnosti ter da mora biti usklajeno in prilagojeno vsakokratni situaciji, ki je ponavadi zapletena, raznolika ter od primera do primera drugačna; prav tako naj bi bile rešitve v skladu z željami in potrebami manjšin samih, ki morajo biti subjekt pri iskanju poti za ohranitev lastne samobitnosti, razvoja, plodnega življenja in delovanja v širši družbeni skupnosti. Seveda pa smo tudi mnenja, da je ta cilj mogoče doseči le, če večina v svojem razmerju do manjšine deluje tako, da ustvari pogoje za ohranjanje manjšine kot enakopravne sodelavke v istem življenjskem prostoru.

Samostojna svetovalka za šolstvo narodnosti pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo
Viljana Lukas

Opozorilo

Za potovanje na Dunaj, ki bo od 8. 5. do 11. 5. 1988 so še možne prijave in sicer do 30. 4. 1988.

Za organizacijo potovanja Hanzi Weiss

OGLAS

Brošuro „Zakaj si rojen – cilj in smisel tvoje zemeljske življenja“ lahko brezplačno naročite pod naslovom: Univerzalno življenje/Universelles Leben, Postfach 140, 5016 Salzburg.

Opozorilo uredništva!

Vsebina pisem bralcev ni nujno tudi mnenje uredništva. Izraža osebno mnenje piscev. Za to so v polni meri odgovorni avtorji sami

MACIJE

Prago Pörsch, dipl. trg. Joza Habernik (ZSZ) (erk); priložnostno drugi sodelavci.

Pozornost slovenskemu filmu

Ima slovenski film možnosti, da se uveljavi v avstrijskem prostoru? Milan Ljubič, direktor VIBA-filma v Ljubljani in Miro Polanko, komercialist VIBA-filma, Darko Bratina, pobudnik slovenskih filmskih dnevo v Italiji in Horst Dieter Sihler, predstavnik Alternativnega kina

v Celovcu, menijo, da je več možnosti. Prva, za katero so se pretekli četrtek na posvetu, ki ga je organizirala SPZ, zmenili, je tridnevno predvajanje slovenskega filma v Celovcu od 17. do 19. maja. Če bo organizatorjem uspelo, pa bodo jeseni pripravili v Celovcu teden slovenskega filma in po možnosti tudi razstavo slovenskega filmskega plakata. Da to niso le besede, temveč realne predstave, je lahko potrdil Darko Bratina, ki je začel pred leti v Gorici organizirati slovenske filmske dneve „Film – videomonitor“. Med tem pa je delovna skupina, ki je pripravila ta projekt, navezala tudi stike v Rimu in Boznu. Sodelovanje s Celovcem bi delokrog skupine samo še razširil. Vizija vseh udeležencev posveta je neke vrste mednarodni manjšinski filmski festival, pri katerem bi poleg zamejskih Slovencev sodelovale tudi druge narodnostne skupnosti, ki bi predstavile svojo filmsko ustvar-

jalnost. Če se bo sodelovanje med Celovcem, Gorico, Boznom in Rimom uresničilo, bo prišel do izraza še drugi vidik, pomemben predvsem za slovenski film. Le-ta bi si namreč tako tudi utrdil pot v drug kulturni prostor, bodisi v italijanski ali nemški. Dokler pa ne bo tako daleč, se bo treba zadovoljiti s tem, kar je na razpolago, namreč, z videokasetami. VIBA film v Ljubljani ima namreč posnete tudi najnovejše slovenske filme, ki so vsakčas na razpolago.

Ker na Koroškem ni enostavno najti primerne kinodvorane za predvajanje slovenskih filmov, je to enkratna priložnost, da si lahko manjša skupina ljudi, npr. v društvih, sposodi in ogleda katerega od slovenskih filmov.

Želeti je samo, da bi iz teh prvih stikov nastalo tesno sodelovanje, ki bi obrodilo bogate sadove tudi za slovenski film, kateremu bi na ta način utrlj pot med mlajšo generacijo. **M. P.**

Odisejada alternativnega kina

Alternativni kino, ki je po dolgem iskanju pred letom in pol našel streho v celovškem kinocentru Wulfenia, se bo moral 1. julija 1988 spet preseliti in sicer v šentrupeški Volkskino.

Kakor je znano, je bil prav alternativni kino že ves čas neljubljeni otrok

celovških politikov. Ob začetku so njegove aktiviste skorajda preganjali in osebno obrekovali, pravega prostora pa jim niso bili pripravljeni dati, pa čeprav je potreba po alternativnih filmih zelo velika. Tudi v Wulfenii alternativnega kina skorajda niso podprli, saj

letna subvencija v višini 130.000 šilingov nikakor ne more zadostovati. Zato bi aktivisti alternativnega kina imeli radi v Volkskinu tudi komercialne filmske predstave, tako da bi lahko iz lastnih sredstev krili stroške alternativnega kina.

Razstava

V Mohorjevi knjigarni v Celovcu razstavlja svoje slike Majda Zorko-Gašparič, ki študira kitajsko klasično slikarstvo.

Gre za umetnico, ki odkriva globino in prefinjeni način (kitajskega) umetniškega izražanja. O svojem delu pravi, da izraža močan vpliv kitajske kulture. Kljub temu v svojih delih išče oseben način izražanja čustev, svojo umetnost. Pravi, da hodi po svoji poti ali kakor bi rekli Kitajci – iščem svoj TAO. Ta izrek je tudi naslov razstave v Celovcu.

O umetnici in njenem delu je spregovoril ljubljanski publicist Bogdan Pogačnik. Poudaril je, da je Majda Zorko-Gašparič edina slovenska umetnica, ki živi in ustvarja na Kitajskem, da pa ima Slovenija močne vezi s Kitajsko; tako je bilo kitajsko pisateljsko združenje sprejeto v članstvo svetovnega PEN po zaslugi slovenskega PEN centra. Otvoritev se je udeležil tudi generalni konzul SFRJ Borut Miklavčič in drugi predstavniki kulturnih in političnih organizacij.

Datum	Kraj	PRIREDTV	Prireditelj
Sreda 27. 4. 20.00	Kulturni dom na Radišah	SAMOPOMOČ PROTI BOLEČINAM Predava: Marta Messner-Kreutz, višja fizioterapevtka, Celovec	Slovensko prosvetno društvo Radiše
Sreda 27. 4. 19.30	Modestov dom v Celovcu	NASTOP UČENCEV VSEH ODDELKOV GLASBENE ŠOLE	
Sreda 27. 4. 19.30	hotel Moser-Verdino Celovec	„DER NATIONALISMUS ALS SPRENGKRAFT EUROPAS – EIN PROBLEM DER VERGANGENHEIT UND ZUKUNFT?“ Predava: univ. prof. Helmut Rumpfer diskusijo vodi: Gerlinde Müller-Grohotsky	Club tre popoli
Četrtek 28. 4.	Univerza Celovec	AVSTRIJCI, KI SO SE BORILI PROTI HITLERJEVI WEHRMACHT Sodelujejo: Eduard Blaschitz (partizan na Korič), Hermann Langbein (španski borec), Antonia Lehr (franc. rezistanca), Johan Petschnig (slov. partizan), Friedrich Reitlinger (britanska armada), Johana Sadošek in Franci Zwitter (slov. partizana). Diskusijo vodi: Rektor dr. Günther Hödl.	Gesellschaft für politische Aufklärung
Četrtek 28. 4. 20.00	Klub slov. študentov in študentk v Gradcu	DISKUSIJA Z GLAVNIMA UREDNIKOMA: MAG. JANKOM KULMESCHEM (NT) in IVANOM P. LUKANOM (SV)	
Petek 29. 4. 19.00	cerkev, pokopališče in farni dom v Selah	SPOMINSKA PROSLAVA ob 45-letnici obglavljenja žrtev iz Sel in okolice 19.00 maša, nato polaganje vencev, kropljenje grobov, recital, 20.00 proslava v farnem domu, slavnostni govornik: Reginald Vospernik	KPD Planina v Selah, SPD Herman Velik Sele-Kot, SPD Borovlje, SPD Zarja v Železni Kapli, SPD Valentin Polanšek na Obirskem, Alpski klub Obir
Petek 29. 4. 20.00	Kulturni dom v Bistrici v Rožu	TOLMUN IN KAMEN – NICHT WAHR JOHANN? Nastopa: Igralska skupina SPD Dobrača Režija: Peter Militarov.	SPD Kočna in SPD Šentjanž
Sobota 30. 4. 7.00-19.00		SPOZNAVAJ DVOJEZIČNO PODJUNO Potovanje za zilijske fare. Vodita: župnik Stanko Trap in ravnatelj Srienec	Sodalitas
Sobota 30. 4. 20.00	Kulturni dom na Radišah	TAJSKA IN FILIPINI (dia-predavanje) avtorja: Rudi Hribernig in Tomi Ogris, nato: IZRAZNI PLES JASNE KNEZ, tema: čustva in tegobe raznih narodov.	Slovensko prosvetno društvo Radiše
Sobota 30. 4. 19.30	gostilna Kovača na Obirskem	OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA „VALENTIN POLANŠEK“ Občni zbor bo oblepšal ansambel družine Lipuš.	
Sobota 30. 4. 20.00	gostilna Terezija Picej na Žamanjah	OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA V ŠKOCIJANU	
Nedelja 1. 5. 9.30	farna cerkev v Šentilju	KONCERT V CERKVI Poje: Mešani mladinski zbor Zvezne gimnazije za Slovence	
Nedelja 1. 5. 14.30	farni dom v Selah	SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV	Katoliško prosvetno društvo Planina v Selah in KKZ
Sreda 4. 5. 20.00	Univerza v Celovcu	PETER HENISCH bere iz „Die kleine Figur meines Vaters“ in iz romana „Steins Paranoia“ (avstrijski žid se vrne iz Kanade v Avstrijo). Ponovitev 4. 5. ob 20.00, Kleiner Rathssaal, Beljak	
Sobota 7. 5. 20.00	farna dvorana v Šmihelu	„PONIŽANI IN RAZŽALENI“ Koncert MePZ Rož	KPD Šmihel

RAZSTAVE

Mohorjeva knjigarna Celovec	IŠČEM SVOJ TAO Razstava del Majde Zorko-Gašparič (Kitajsko slikarstvo)
Galerija Tinje	Dela Simona Veratschniga (slike, oljate slike in gvaši) do 2. 5.
Kulturna taberna Pri Jokinu	Razstava del slikarke Loretta Viscuso (Benetke) akvareli, radiranke
Galerie 61, Celovec	GIUSEPPE ZIGANA (Italija) Oljate slike, gvaši in radiranke. Od 27. 4. do 3. 6. (po. – pet. 15.00 – 18.00) Po otvoritvi 27. 4. bo ob 19.30 uprizoritev madrigalne komedije „Barca di Venezia per Padova“ (Adriano Banchieri – 1623) – nastopa HORTUS MUSICUS.

OBIŠČITE V SLOVENIJI

do 15. 6.	Narodna galerija vsak dan od v Ljubljani, 10. do 18. Prežihova 1 razen v ponedeljkih	KITAJSKO SLIKARSTVO DINASTIJ MING & QUING
-----------	--	--

SPZ sporoča: Prvo srečanje udeležencev seminarja „Umetnost govorenja“, ki ga vodi univ. prof. dr. Boris Grabner, bo v soboto 7. maja ob 14. uri.

SŠD in SPZ sporočata: Napovedana predstava ZDAJ PA VEM KAKO v Mladinskem domu dne 27. 4. ob 20. uri odpade.

SLOVENSKI VESTNIK

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec – Borovlje. **Zastopstvo za Jugoslavijo:** ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana. **Letna naročnina:** 300 avstr. šilingov; za Jugoslavijo 12.000 dinarjev. **Oglasi:** 1/1 stran 12.000 avstr. šilingov, za Jugoslavijo 900.000 dinarjev.

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straža 16. **Uredništvo in uprava:** 9020 Celovec, Tarviser Straža 16, tel. (0 463) 51 43 00-30/31/32/33/34, teleks 42 20 86 ZSO. **Glavni urednik:** Ivan P. Lukan; **urednika:** Andrej Kokot, Andrej Mohar. **Zastopstvo za Jugoslavijo:** ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana. **Letna naročnina:** 300 avstr. šilingov; za Jugoslavijo 12.000 dinarjev. **Oglasi:** 1/1 stran 12.000 avstr. šilingov, za Jugoslavijo 900.000 dinarjev.

Srečanje pisateljev ob meji

Konec minulega tedna je bil Portorož prizorišče 3. mednarodnega srečanja pisateljev ob meji, ki ga prireja Obalna skupnost Italijanov v Sloveniji. Vabilu so se odzvali pisatelji iz Avstrije, Italije, Švice in Jugoslavije. Na srečanju so udeleženci obravnavali teme, ki so se nanašale na „problematiko in pomen literarne zvrsti književnikov ob meji“, Evropo in njene narodnostne ter kulturne manjšinske skupine ter Reko kot zgodovinski in književni pojav.

Prevladovali so pisatelji italijanske narodnosti, med njimi tudi Fulvio Tomizza (slika zgoraj desno) eden gotovo najbolj znanih pisateljev, ki piše o ljudeh in življenju ob meji. Prišli so tudi slovenski pisatelji iz Trsta, prav tako s Koroške (Maja Haderlap, Andrej Kokot in Cvetka Lipuš), slednja na zgornji sliki poleg vodje kulturnega oddelka koroške deželne vlade dr. Baumanna.

Srečanje v Portorožu je brez dvoma sad prebujanja italijanske narodne skupnosti v Jugoslaviji, ki tudi preko tvorcev pisane besede potrjuje svojo identiteto. Z

vabljenjem piscev iz drugih dežel ima srečanje tudi mednarodni značaj, kar je koristno tako za prireditelja kot za goste iz drugih dežel. Tokrat, je tekla beseda v glavnem o italijanski književnosti v Jugoslaviji. Postavljeni temi sta se približala le Marko Kravos iz Trsta in zgodovinar dr. Vladimir Klemenčič. Udeleženci so pogrešali možnost neposrednega vključevanja, saj skoraj ni bilo možnosti, da bi kdo brez vnaprejšnje prijave posegel v razpravo.

Dobra zamisel je bil načrtovani izlet na obmejno področje na italijanski strani, kjer so pisatelje pogostili predstavniki Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Žal je zaradi slabe organizacije turistične agencije prišlo do dolgih in neljubih zamud.

Tudi tokrat je bila na sporedu podelitev dveh nagrad (literatura, esejistika). Pristopna mednarodna žirija pa je bila v zelo težki situaciji. Maloštevilna poslana besedila so bila po kvaliteti na zelo nizki ravni. Zato je žirija ugebala, ali naj nagrade sploh podeli. V korist prireditelja so se zedinili, da podelijo

samo nagrado za književnost. Prejel jo je Milan Rakovac, pisatelj iz Istre.

Na dober odmev med udeleženci je naletela posebna številka literarne revije Primorska srečanja. V njej so namreč v več jezikih objavili prispevke udeležencev 1. srečanja v Portorožu. Uspešna je bila tudi mednarodna predstavitev pesniške zbirke Cirila Zlobca in knjige lanskega nagrajenca Karla Markusa Gaussa, ki jo je pod naslovom „Tinte ist bitter“ izdala založba Wieser.

Če tu še pripomnimo, da je bilo na srečanju mnogo gostov, ki ne sodijo v vrste pisateljev, potem tega ne omenjamo zaradi kritike, ampak iz občudovanja, da ima prireditelj na voljo dovolj finančnih sredstev. Upajmo, da bo tudi v bodoče tako, saj je srečanje kljub nekaterim pomanjkljivostim v polni meri doseglo svoj namen. Takih srečanj pa bi moralo biti čim več, ker je dialog med ustvarjalci potreben tako v simpozijem delu, še bolj pa je koristen v prijateljskem pogovoru med pisatelji, ki mnogo doprinašajo k zblizovanju med narodi sosedi.

A. K.

Prevajanja so sad trdega dela

Od 22. do 24. aprila je avstrijska interesna skupnost literarnih in znanstvenih prevajalcev organizirala 4. avstrijski seminar za prevajalce v Pöllauu na Štajerskem. Predsednica združenja Utta Roy-Seifert je poleg predavateljev, strokovnjakov pozdravila tudi za literaturo pristojnega zastopnika ministrstva za pouk in umetnost dr. Ungerja. Njegov oddelek je podprl tudi željo, da je bila prvič razpisana tudi skupina za slovenščino, ki jo je vodila dr. Helga Mračnikar.

Letošnja glavna tema je bila bila posvečena prevajanju lirike. V predavanjih so se strokovnjaki ukvarjali z vprašanjem, ali je liriko sploh mogoče ustrezno prevajati. Mnenja so bila deljena, saj

nekateri mislijo, da je za to potrebna zgolj intuicija, drugi pa postavljajo v ospredje bolj znanstveni pristop.

Slovenske udeleženke smo prevedle pesem Maje Haderlapove iz zbirke „Bajalice“, ki smo jo ob zaključku seminarja predstavile kritičnim prevajalcem, ki so jo sprejeli z zanimanjem in prizadetostjo. Poleg tega smo imele možnost, da razpravljamo z izkušenimi prevajalci o naši posebni situaciji na Koroškem, kjer včasih mislimo, da smo s tem, ko zrastemo z dvema jezikoma, že avtomatično tudi prevajalci. Zato je dostikrat le malo pripravljenosti, da bi se dodatno kaj naučili. Vsekakor je treba ustvariti zavest, da je prevajanje posebno znanje, ki si ga je treba osvojiti s trdim delom.

Želite vezan letnik Mladega roda?

Naročite ga: Mladi rod, 9021 Klagenfurt/Celovec p.p. 210, cena 220 šil.

Spremembe v odboru „Zarje“

Po zelo živahni razpravi zaradi nekaterih nesoglasij v društvu je na zadnjem občnem zboru SPD „Zarja“ v Železni Kapli prišlo do nekaterih bistvenih sprememb v odboru. Za novega predsednika je bil izvoljen dosednji tajnik Franci Sadolšek. S tem je nadomestil Miha Travnika, ki je sedem let predsedoval društvu. Kot je na občnem zboru menil predsednik SPZ Tomaž Ogris, je ravno Miha Travnik dal mnogo impulzov za delo društva, za kar se mu je iskreno zahvalil. Obenem je poudaril, da je novi predsednik Franci Sadolšek izkušen kulturni delavec. Novemu odboru je želel, da bi užival zaupanje svojih članov.

Čeprav sta predsednik in tajnik starega odbora zelo kritično ocenila delovanje društva in menila, da delovanje ni na taki ravni kot bi bilo potrebno, je vendar treba opozoriti na številne prireditve v pretekli dobi delovanja. Poleg

vseh aktivnosti naj omenim predvsem 80-letnico društva in s tem povezane prireditve, kakor tudi brošuro. Kot je dejal Sadolšek, naj bo prav ta brošura zgled za bodočnost. V razpravi je Johan Haderlap opozoril, da ima društvo tudi politično nalogo. To je tudi vestno izpolnjevalo. Društveniki so si vsako leto prizadevali za prijave k dvojezičnemu pouku. V ta namen so priredili tudi diskusijo, ki je v Železni Kapli dobro odmevala. Novi predsednik Franci Sadolšek je občni zbor zaključil v prepričanju, da bo novi odbor, če bo znal skupno delovati, uspešen.

Izvoljeni so bili: predsednik Franci Sadolšek, 1. in 2. podpredsednik mag. Jože Blajs in Jutta Hajnčič, tajnica mag. Gabi Sitter, namestnik tajnice Tomi Ošina, blagajničarka Zofi Sadovnik, 1. in 2. namestnik blagajničarke Anka Hribar in Bojan Kuchar.

Miha Pasterk

Franci Sadolšek (levo) je zamenjal Miha Travnika

Škofiška „Edinost“ ima predsednico

Tudi na občnem zboru Edinosti v Škofičah se je v petek zvečer razvila živahna diskusija o dosedanjem in bodočem delu društva. Problem je v različnem pojmovanju in vrednotenju kulturnega dela. Nekateri člani so kritizirali že nekajletno stagniranje mešanega pevskega zbora, ki poje tradicionalni program in nastopa le priložnostno. Po drugi strani pa se izven tega v Škofičah dogaja precej več. Otroški vrtec ima stalne prireditve za otroke, v njem so pogosta predavanja in diskusije, Trio iz Roža redno vadi in veliko nastopa, ponovno so začeli vaditi tamburaši, že od jeseni poteka tečaj slovenskega jezika. Delovanje vrtca in sploh delo z otroci se odraža tudi v večjem številu pri-

jav k dvojezičnemu pouku. Naklonjen odnos vodstva šole omogoča tudi delovanje šolskega zbora, ki poje pesmi v obeh jezikih. Vse to pa so bistveni premiki. Tudi prostorski pogoji so se bistveno izboljšali. Društveniki si s pomočjo zadrage in posojilnice izdelujejo društvene prostore z manjšo dvorano.

Občni zbor je izvolil novo vodstvo. Predsednica je Majda Errenst, njen namestnik Folti Pitschek, tajnica Simona Rovšek, ostali del odbora pa je ostal v bistvu nespremenjen. Hanzi Weiss je občni zbor pozdravil v imenu SPZ, zahvalil se je dolgoletnemu predsedniku Hermannu Jägru, ki je prejel od društva spominsko darilo. **rj.**

Vižarji?

Menda smo na V. srečanju vižarjev Alpskega kluba OBIR doživeli nov, „toku časa“ ustrezen kulturni dogodek. Še krave v hlevu ne bi prenesle neokusnosti „Rindvieha Kurtija“; le kako so ga zdržali ljudje pri Podobniku...?

Ponoven uspeh Majde Krivograd

Na 17. tekmovanju učencev in študentov glasbe Jugoslavije, ki je bilo od 20.-23. aprila v Ljubljani, je Majda Krivograd prejela prvo nagrado v prvi kategoriji (do 13 let). Mlada saxofonistka Majda je zaigrala še na koncertu najboljših mladih jugoslovanskih glasbenikov v veliki dvorani Slovenske filharmonije. Povezovalce jo je napovedal z naslednjimi besedami: „Sedaj pa prihaja droben cvet z obrobja slovenskega kulturnega prostora“!

Majda, se bo letos 18. maja udeležila še VI. Srečanja mladih slovenskih glasbenikov v Trstu. Njej in vsem našim predstavnikom želimo uspešen nastop.

Majdi Krivograd čestitamo, organizatorjem XVII. tekmovanja pa izrekamo naše priznanje za odlično organizacijo.

Bernard

27. 4.–3. 5.

TV AVSTRIJA 1

TV AVSTRIJA 2

TV LJUBLJANA

V TEM TEDNU NA TELEVIZIJI

SR

10.30 Kako priti do uspeha, ne da bi se ob tem posebno trudili; 16.30 Uročni krokodil; 17.05 Nekoč je bil... človek; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.30 Praksa v Bülowbognu; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Veliki sen; 22.15 Dragocenosti z Bavar-ske; 22.20 Fantastično potovanje; Aktualno; 0.00 FBI.

16.00 Wurlitzer; 17.30 Graditi, stanovati, živeti; 17.30 Dežela in ljudje; 18.00 Kulinarčna Avstrija; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki – Znanje danes – Kulturni žurnal; 20.15 Reporter vojne; 21.00 Šport – nogomet Avstrija – Danska; 22.35 Čas v sliki; 22.55 „Avstrija 2000“ – nočni studio.

10.00 Ne jejte slik; 11.00 Koncert Dimitrija Sgourosa; 15.00 Videostrani; 15.55 Mostovi; 16.35 Pepe s trobento; 16.50 Kralj Matjaž in Alenčica; 17.25 Pesem Evrozivije 87; 18.15 Male razlike in njihove velike posledice; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.07 Film tedna: Moja draga Iza.

ČE

10.30 Veliki sen; 16.30 Am, dam, des; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 Inšpektor Gadget; 17.30 Tajni svet Polly Flint; 18.00 Mi; 18.30 Praksa v Bülowbognu; 19.30 Čas v sliki; 19.57 Šport; 20.15 Kaj bi bilo če; 21.45 Loto-študio; 21.55 Jezno molčanje; 23.25 Uporniki Liang Šan Poja; Aktualno.

16.00 Wurlitzer; 17.15 Indonezija – most med kontinenti; 18.00 1-2-X (nogomet in toto); 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki – Znanje danes – Kulturni žurnal; 20.15 Notranjepolitični report; 21.05 Dinastija – Denevejev klan; 21.55 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Klub 2; Poročila.

10.00 Glasbena vzgoja: zapisi za mlade; Kulturna dediščina; 11.10 Zadnji val; 16.20 Videostrani; 16.35 Mozaik; 17.45 Indijanske legende; 18.15 Naša pesem; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.07 Tednik; 21.10 Izpovedi pustolovca Feliksa Krulla; 22.10 Dnevnik; 22.25 Jubilejna teveteka.

PE

10.30 Jezno molčanje; 16.30 Am, dam, des; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 Kalimero; 17.30 Okoli sveta; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.30 Praksa v Bülowbognu; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Stari; 21.20 Vstopitel; 21.35 Skoraj kot v pravem življenju humoreske; 22.20 Šport; 22.45 Frustrirani.

16.00 Wurlitzer; 16.45 Hotel; 17.30 Divjim živalim na sledi; 18.00 2X7; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki – Znanje danes – Kulturni žurnal; 20.15 Netopirji potrebujejo prijatelje; 21.00 Knjiga meseca; 21.50 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Doc; Aktualno; 0.00 Pošilja me Picone.

10.00 Tednik; 11.00 Izpovedi pustolovca Feliksa Krulla; 15.55 Slalom Kajak-kanu na divjih vodah; 17.30 V znamenju dvojčkov; 17.50 Grizli Adams; 18.15 Grafike Bosne in Hercegovine; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.22 Gospa Monso-rojska; 21.20 Sončna energija; 22.10 Dnevnik.

SO

10.35 Fantastično potovanje; 13.50 Burleske; 14.05 Nežna past; 15.55 Papagaj, lev in miška; 16.00 Otroški Wurlitzer; 17.05 Halo Spencer; 17.35 Pet prijateljev; 18.00 Mi; 19.30 Čas v sliki; 20.15 „Telewisch'n“; 23.30 Yes ministrski predsednik; 23.55 Jazz-mednarodno; 0.45 The Munsters; Poročila.

16.00 Zasedanje državnega zbora; 17.00 Ljuba družina; 18.00 Trailer; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki – Znanje danes – Kulturni žurnal; 20.15 Šakal; 22.30 Šport; 23.00 Mačka pozna morila; 0.30 Aktualno; 0.35 Maska Fu-Man-huu-ja.

9.30 Makedonske narodne pripovedke; 10.00 Tedenski zabavnik; 11.00 Republiška revija MPZ-Zagorje; 15.10 Videostrani; 15.25 Kekec; 18.25 Da ne bi bolelo; 18.25 Risanka; 19.30 Dnevnik; 19.59 Naš utrip; 20.22 Žrebanje; 20.30 Sence opoldne; 21.00 Pesem evrozivije; Dnevnik.

NE

9.50 Univerzum; 11.00 Ura tiska; 14.45 Job; 16.15 Poročila za otroke; 16.25 Bravissimo; 17.40 X-Large; 19.20 Žrebanje lota; 19.30 Čas v sliki; 19.48 Šport; 20.15 Sčasoma bo pol-dan – po študiji „Brezposelni v Marienthalu“; 21.50 „Avstrija 2000“; 22.50 Benefični koncert z Editro Gruberko; Aktualno.

10.35 Pesmi za 1. maj; 11.00 Dediščina: Kultura in židje; 13.00 Športno popoldne; 17.15 Klub seniorjev; 18.00 Mi-posebno; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki; 19.48 Pridi, ljubimaj – otroške pesmi; 20.15 Kraj zločina; 21.55 Filmi naših sosedov; 23.30 Čikago 1930; Aktualno; Šport.

9.40 Otroški spored; 10.00 Prvomajska proslava; 10.55 Prvomajska proslava; 11.30 Video meh; 12.00 Kmetijska oddaja; 13.00 Prvomajska proslava; 13.20 Prvi maj v Jugoslaviji; 16.20 Prvi maj v Jugoslaviji; 18.00 Zadnja arja; 18.50 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Obljubljena dežela.

PO

10.30 Job; 12.00 Zasedanje državnega zbora; 16.30 Am, dam, des; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 D'Artagnan in trije mušketirji; 17.05 Vožnja po reki s kokošjo; 18.00 Mi; 18.30 Praksa v Bülowbognu; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Šport v ponedeljek; 21.15 Mike Hammer; 22.00 Rak ni samo usoda.

16.00 Wurlitzer; 17.30 Nova tovarna; 18.00 Lindenstraße; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki – Znanje danes – Kulturni žurnal; 20.15 Eleganti pes; 21.00 Novo v kinu; 21.15 Šiling – gospodarski magazin; 21.50 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.22 Morilsko pole-tje; 0.30 Columbo; Poročila.

9.15 Pisana frnikola; 10.35 Makedonske narodne pripovedke; 11.05 Bolek in Lolek na divjem zahodu; 15.25 Zvezde steze; 17.15 Zadnja arja; 18.05 Od zlate ritke do zlate naveze; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 21.10 Koncert iz Postojnske jame; 22.20 Balada o mesecu potepuhu.

TO

10.30 Nežna past; 16.30 Am, dam, des; 16.55 Poročila za otroke; 17.05 Viki in silaki; 17.30 Tudi šala mora biti; 17.55 Otrokom za lahko noč; 18.30 Praksa v Bülowbognu; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Dežela gora; 21.07 Dediščina Guldenbur-gov; 21.55 Superflip; 22.22 Zanke strahu; 0.00 Big Valley.

16.00 Wurlitzer; 17.30 Orientacija; 18.00 Alf; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki – Znanje danes – Kulturni žurnal; 20.15 Kaj sem jaz? – uganjevanje poklicev; 21.07 Zunanjepoli-tični report; 21.55 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.15 Šport; 22.35 Klub 2; Poročila.

8.50 Videostrani; 9.00 Pamet je boljša kot žamet; 9.05 Zlati cekin; 10.25 Čudoviti moške v letečih škatalah; 14.00 Pesem evrozivije; 15.15 Exlibris; 16.15 Otroci v svetu; 17.15 Zadnja arja; 18.05 Vrtnar posebne sorte; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Ženska zgodba; 21.25 Circommusa.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE

18.10–19.00

Sreda, 27. 4.
Dobra volja je najbolja
Večerna 21.00–22.00
Koroški zbori (iz koncertov „Koroška poje“)

Četrtek, 28. 4.
Rož–Podjuna–Zilja

Petek, 29. 4.
Domača in ledinska imena (dr. A. Feinig)

Sobota, 30. 4.

Duhovni nagovor
(škof M. Pirih, Koper)
Voščila (M. Hartman)

Nedelja, 1. 5.
1. maj – praznik dela

Ponedeljek, 2. 5.
H. Artač: Nova pesmarica „Pevec izpod Obirja“

Torek, 3. 5.
Halo, prijatelji!
Partnerski magazin

Hanzi Artač – Pevec izpod Obirja

Ponedeljek, 2. 5. 1988

Pred kratkim je v Ljubljani izšla nova pesmarica koroškega skladatelja Hanzija Artača, ki nosi naslov Pevec izpod Obirja. V tej pesmarici Artač objavlja 28 novih skladb, ki jih je uglasbil na besedila Milke Hartmanove, Valentina Polanška, Andreja Kokota, Lenčke Kupperjeve in drugih. Vse pesmi v tej zbirki pa so napisane za mešani zbor. V slovenskem sporedu bo samouk z Obirskega pripovedoval o svojem delu, ljubezni do glasbe in svojih načrtih za bodočnost. Oddajo pripravlja Marta Polanšek, v glasbenem sporedu pa boste lahko slišali starejše in tudi novejša Artačeva skladba v izvedbi domačih zborov – ansamblov in mešanega študentskega zbora iz Kamnika.

Iz češke filmske zakladnice

Nedelja, 1. 5. 1988, TV A2, 21.55 – V seriji filmov naših sosedov si tokrat lahko ogledate češki film „Postriziny“. Režiser Jiri Menzel prikazuje družino v malem češkem mestecu sredi dvajsetih let. Medtem ko je Francin, lastnik pivovarne, plah in boječ, je njegova žena Marja energična in očarljiva gospa, ki jo spremljajo pogledi moških na vasi. Nenavadnemu paru se pridruži še Pepin brat Francina, v katerem prekipujejo nore zamisli. Torej „kratko striženo“.

Kekec na TV Oder lutk

Sobota, 30. 4. 1988, TV LJ1, 15.50 – Po povesti pisatelja Josipa Vandota je nastal slovenski mladinski film „Kekec“, ki ni priljubljen samo med slovensko publiko, temveč si je pridobil ugled in priznanje tudi v mnogih drugih državah. Film govori o korajžnem dečku iz doline Trente, ki užene celo strašnega Bedanca. Na Koroškem so Kekca svojčas predvajali v potujočem kinu SPZ in številnih krajevnih društvih.

Sreda, 27. 4. 1988, TV LJ1, 16.50 – Le kdo bi lahko naštel vse ljudske pravljice, ki govorijo o kralju Matjažu? Tudi mladinskih iger, ki opevajo našega ljudskega junaka, je kar precej. Še danes pa segajo pisatelji po tej temi. Tako sta mladinsko igro o kralju Matjažu napisala Leopold Suhodolčan in Alenka Goljevščkova. Ena zadnjih, ki opeva Matjaževa junaštva, pa je lutkovna igra Daneta Zajca Kralj Matjaž in Alenčica.

Pretrsljive „vojne igre“

Petek, 29. 4. 1988, TV A1, 23.00 – Leta 1965 je Peter Watkins po nalogu BBC posnel igrani dokumentarni film o atomski vojni. Ker je v filmu ponazoril to, o čemer so politiki in vojska teoretično razpravljali, je nastala tako pretresljiva dokumentacija o možnih posledicah atomske vojne, da je BBC takoj spet odpovedala oddajo. Šele leta 1985 je postal film dostopen javnosti, sedaj pa prav z njim svarijo pred morebitnimi nevarnostmi jedrskega orožja.

Peta zaseda Porodnišnica

Sreda, 27. 4. 1988, TV LJ1, 20.07 – Nekaj časa je minilo od takrat, ko je jugoslovanska kinematografija „serijsko“ proizvajala filme na temo NOB. Kljub temu „Peta zaseda“ ni črna-bela spektakelska slikanica z obilico piro-tehnik. Po ideji, vsebini in aktualnosti problema je prav gotovo zanimiv še danes povsod tam, kjer človek ne veruje v sočloveka in je izpostavljen sumnič-nju. Režijo „Pete zasede“ je vodil France Kosmač.

Petek, 29. 4. 1988, TV LJ1, 22.25 – S filmom „Na pragu življenja“ se je Ingmar Bergman uveljavil kot ena prvih osebnosti evropskega filma. V tem delu prikazuje 24 ur, ki jih preživi tri ženske na porodniškem oddelku. Med tem si izpovedo svoje življenjske zgodbe. Značilen je dokumentarni pristop, kasneje pri Bergmanu še pogosto uporabljen. Obenem se je vrnil k svojemu posnetku „ženske čakajo“ iz leta 1952.

Priče vojnih grozodejstev

Sreda, 27. 4. 1988, TV A2, 20.15 – S pomočjo tehničnih dosežkov danes pogosto že kar v živo spremljamo vojne dogodke. K temu nenazadnje pripomorejo novinarji na lovu po senzacijah. Od poročanja s front pa največkrat zavisi tudi zadržanje sveta. V primeru Vietnamske vojne vemo, da je pritisk javnih občil prisilil ZDA do kapitulacije. Kako je to v drugih vojnih okrajih?

Novo delo Rak – usoda?

Nedelja, 1. 5. 1988, TV A1, 21.50 – Hitreje kot kdaj prej se spreminja slika o današnjem delu. Eno je kvalifikacija, drugo pa je povpraševanje po delovnem trgu. Kako lahko preprečimo neljuba prese-nečenja?

Ponedeljek, 2. 5. 1988, TV A1, 22.00 – Dokumentacija primer-nja življenjske navade širom Evrope. Iz teh namreč lahko skle-pamo, v katerih prede-lih so ljudje posebej ogroženi z rakom. Oddaja je zelo poučna.

Po odmoru za mesto v pokalu

**SLOVENSKI
VESTNIK**
ŠPORT

SAK v nedeljo ni mogel igrati prvenstvene tekme proti Brežam. Po izpadu iz pokalnega tekmovanja pa se hoče vanj uvrstiti tudi za naslednje leto.

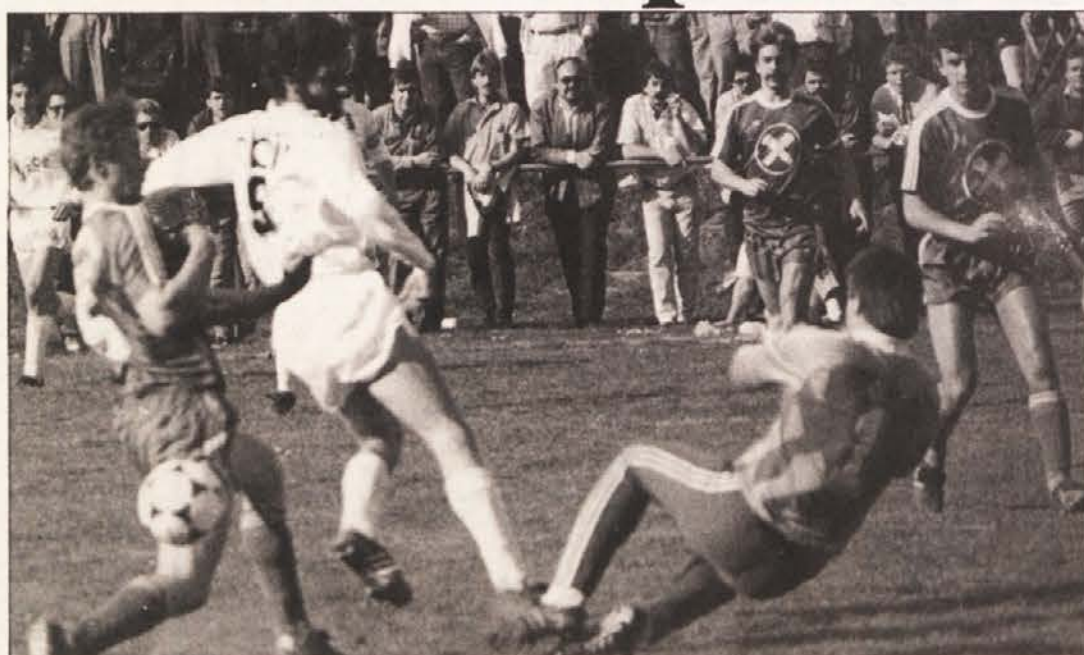
Že takoj po porazu v pokalnem tekmovanju proti Wattensu so si igralci Slovenskega atletskega kluba zastavili nov cilj: čeprav oziroma prav zato, ker v prvenstvu koroške lige nimajo več pravih možnosti postati prvaki, je njihov cilj tem bolj jasn: na vsak način se hočejo tudi za naslednje leto uvrstiti v tekmovanje za avstrijski nogometni pokal. Prvi korak v tej smeri so hoteli napraviti to nedeljo, ko bi imeli v Trnju vasi v gosteh moštvo iz Brež. Toda sneg, ki je konec tedna pokril vso Koroško, jim je prekril načrt. Vsaj zaenkrat!

„Nič zato“, je slišati iz vrst slovenskih nogometašev, „bomo pa konec tega tedna morali iz Trga odnesti obe točki!“ Prav z zmago v Trgu pa bi igralcem slovenskega moštva gotovo uspel važen korak k uresničitvi svojega cilja. Seveda pa se tudi zavedajo, da se Trg vedno znova prav proti slovenskemu moštvu bori za vsako možnost. Toda z vneto, ki so jo igralci SAK-ja pokazali v pokalnem tekmovanju, bi lahko tudi tekmo v Trgu odločili v svoj prid.

Sicer je bilo prvenstvo v posameznih razredih konec tedna omejeno na nekaj

tekem. Predvsem so prizadeta moštva z dvojezičnega ozemlja, ki bi morala skoraj brez izjeme igrati v nedeljo. Moštva, ki so nastopila že v soboto, so dobro igrala. Najbolj so presenetili gotovo Šmihelčani, ki so iz labotskega St. Leonharda odnesli kar obe točki. Po trdi in skoraj neizgledni tekmi so imeli več sreče in zapustili igrišče kot zmagovalci, saj so tekme ugnali z 1:0. Tudi Klopj je premagal močnejšega nasprotnika. ASK je namreč podlegel v Kamnu z 2:1. V spodnji ligi-zahod pa se je ATUS Borovlje približal naslovu prvaka, saj je četrto uvrščenemu moštvu iz Lendora odnesel točko (1:1).

Največ tekem je odpadlo v prvih razredih. V D-skupini so odigrali sploh samo eno tekmo in prav v njej je vodeča Žitara vas prepustila sedmemu, Grebinju, eno točko (0:0). Dosti bolj napet je bil slovenski derbi v drugem razredu, kjer sta se srečali moštvi Žvabeka in Rikarja vasi. Domačini bi bili skoraj podlegli, saj je Rikarja vas po голу Križaja dolgo časa vodila z 1:0, toda Müller je le še rešil domačine – pravičen izid je bil torej 1:1. Tako je Rikarja vas v prvem letu tekmovanja še vedno šesta.

Hanser in ostali igralci SAK-ja hočejo tudi v naslednjem letu igrati za avstrijski pokal Slika: Mohar

Zdaj proti Gallobom

Tekma v prvem kolu za koroški šahovski pokal med SŠZ Cartransom in TCW Beljakom bi se skoraj končala s presenečenjem. Osmi v drugem razredu-zahod je proti slovenskemu spodnjeligašu zaigral brez strahu in na prvi deski je Schedina celo premagal Justina Polanška. Na drugi in četrty deski sta zanesljivo točkvala Lojz Gallob in Herbert Rulitz. Odločilna partija Franca Rulitza proti Golgerju je trajala kar 7 ur! Oba šahista sta nastopila v pokalnem stilu, priigrala sta si prednost in jo v hipu spet zaigrala. Rulitz je bil srečnejši in z njegovo zmago je Car-

trans napredoval v drugo kolo. Izid 3:1.

V soboto igrajo Cartrans zani s koroškim viceprvakom in članom južne lige ASKO Raika Bekštanj. Direktor Pepi Gallob (Bekštanj) pravi: „Vemo, da je v pokalni tekmi vse mogoče, kljub temu pa računamo z zmago!“ Kateri izmed bekštajnskih Gallobov bo igral proti Lojzu Gallobu, pa še ni hotel povedati. Ivan Lukan (SŠZ) bo postavil najmočnejšo četverico: „Lanskoletne izkušnje kažejo, da tudi proti moštvom s koroškega vrha nismo brez možnosti. Moji igralci imajo jeklene živce!“

Koroška liga

1. Lienz	19	11	5	3	41:14	27
2. WAC	18	9	6	3	40:19	24
3. Breže	18	10	3	5	31:15	23
4. Pliberk	19	8	7	4	37:25	23
5. Trg	19	9	4	6	42:29	22
6. Matrei	19	8	6	5	35:23	22
7. Wolfsberg	18	9	2	7	23:34	20
8. SAK	17	8	3	6	27:20	19
9. Šmohor	19	6	4	9	27:38	16
10. SV Šentvid	19	4	8	7	14:33	16
11. Mölital	19	6	3	10	17:29	15
12. VSV Beljak	19	6	2	11	26:34	14
13. Magdalen	19	3	8	8	17:28	14
14. Irschen	18	1	3	14	10:46	5

TERMINI

NOGOMET

Sobota, 30. 4.: Trg – SAK (16.30), Železna Kapla – Galicija (16.30), Globasnica – Zrelec (16.30), Zvabek – Preitenegg (17).
Nedelja, 1. 5.: Šmihel – Dobrla vas (16.30), ATUS Borovlje – Sentjakob (17.30), Sele – St. Stefan (17).

ŠAH

Sobota, 30. 4. 1988: Koroški pokal, 2. kolo: SŠZ Cartrans I – ASKO Bekštanj (pri Korenu, 15).

ODBOJKA

Petek, 29. 4. 1988: ŠK Dob/Aich – Wolfsberg (glavna šola, 19.30).
Ponedeljek, 2. 5. 1988: Bistrica ob Dravi – ŠK Dob/Aich (19.30).

Uspešen začetek

Odbojkarji ŠK Dob/Aich so uspešno odigrali prvi dve tekmi v play-offu koroškega prvenstva. Moštvo ATSC iz Celovca so tako na tujem kakor tudi doma zanesljivo premagali s 3:0. V obeh tekmah pa niso imeli niti najmanjših problemov, saj so tudi posamezne nize dobili z jasno prednostjo. V petek in teden pozneje pa se bo že odločalo o naslovu prvaka, saj igrajo Dobljani z najmočnejšim tekmeccem, moštvom Wolfsberga.

Avstrijski prvak

Pri najmlajših (do enajst let) je postal avstrijski prvak v namiznem tenisu Mario Hochkofler (Völkendorf) pred Schöneggerjem iz Nižje Avstrije. V moštvenem prvenstvu je Koroška zasedla peto mesto. Lep uspeh je na prvenstvu v celovškem predelu Fischl dosegel tudi igralec NTK Celovec Andrej Mohar, saj je za dvema igralcema KAC zasedel tretje mesto. Le tesno je zgrešil vstop v finale: Peterliniju je podlegel z 18:21 in 19:21.

Pepi in Lojz Gallob: Brata sta nasprotnika

Skupna Koroška

Dvojezična športna oddaja koroškega radia ob primeru pokalnih tekem je prejšnji teden dokazala, da je mogoče koroški javnosti posredovati razne dogodke tudi v obeh jezikih. Za to zamisel gre pohvala slovenskemu in športnemu oddelku celovškega radia, saj sta omenjena oddelka dokazala, da je na Koroškem možno zares enakopravno sožitje. Pa še nekaj je dokazal ta „skupni koroški športni večer“: poslušalci znajo živeti z dvojezičnostjo. To so dokazale tudi pozitivne reakcije na nemškogovorečega komentatorja, ki se je npr. javljal iz Wolfsberga v slovenščini: „Še vedno ena proti ena“. Torej zastrupljajo klimo res samo tisti, ki pravijo, da je slovensko „schiach“.

-ma

ŠAHOVSKA RUBRIKA

Rešitev naloge št. 40

Tajmanov s potezo 1...Ta1 poveže bele figure na prvi vrsti, zato je odgovor belega izsiljen 2.Tb1. Na umik bele dame na polje e2 (2.De2) sledi 2...Se3! in Karpov ne sme vzeti skakača, saj je matiran na prvi vrsti. Po umiku trdnjave s tretje vrste pa sledi učinkovit napad na belega kralja s potezo 2...Sg3+! 3.hg3 Na 3.Dg3: pade trdnjava na polju b1 in zaradi slabosti belega na prvi vrsti črni zlahka zmaga. 3...Ta8!! Črna trdnjava se vrača na osmo vrsto in po odprti hliniji

zada belemu odločilni udarec, zato se je Karpov vdal!

JONES – HORNER
Seul 1977

Šahovska naloga št. 41

Današnja naloga je tekma, ki je stara sicer že 11 let, a zaradi napadalnosti ogroženega zanimiva. Beli Jones nevarno ogroža črnega kralja po g liniji in na prvi pogled bo moral črni braniti točko g7. Toda črni se ravna po izreku „napad je najboljša obramba“ in črni, ki je na potezi, z zanimivo kombinacijo izpelje napad na belega kralja.

Naloga reševalcev danes je, da poiščejo pot v poziciji na diagramu, ki vodi črnega k zmagi.